

IMPERIA-HANKE MAALISSA –
*saadaanko YVA-arviointeihin
lisää laatua ja tehokkuutta?*

Lauri Tarasti:
YVA:n kehittäminen tulollaan

YVA Keniassa:
Kohti kestäväää ja
oikeudenmukaista kehitystä

Yva ry opintoretkellä Porissa
Hyvä-YVA -palkinto Helen Oy:lle
IAIA:n konferenssi Firenzessä

Antituulivoimalobbausta

ERKKI IKÄHEIMO

Vähän ennen tämän vuoden (2015) YVA-päivää sain puhelinoiton Energiatutka Oy:stä. Soittaja totesi huomanneensa, että Yva ry järjestää YVA-päivän, jossa puhutaan tuulivoimasta. Hän kehotti minua pyytämään puhujiksi asiantuntijoita, jotka oikeasti tietävät tuulivoimasta ja kertoi, että tällaisia asiantuntijoita löytyy Tuulivoima-kansalaisyhdistyksestä. Tämän lisäksi hän kertoi vuolaasti tuulivoiman haitoista ja huonoista puolista sekä puutteista tuulivoiman suunnittelussa.

Tapaus jäi vaivaamaan mieltä, mutta onnekseni minulla on Yva ry:ssä Suomen paras ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä osaaminen ja kokemus ympärilläni ja kysyinkin yhdistyksen aktiiveilta, että onko heillä kokemusta tuulivoimaloiden tai tuulivoiman käytön vastustajista. Sain runsaasti vastauksia, joista ilmeni, että monelle oli kertynyt tällaista kokemusta.

Varsinkin viranomaisena toimivat Yva ry:n aktiivit ovat saaneet tuulivoimalahankkeita vastustavilta kansalaisilta soittoja liittyen useimmiten yksittäisten hankkeiden kaava-prosesseihin tai YVA-menettelyihin. Myös tuulivoimahankkeiden YVA-prosessien kuulemistilaisuuksissa on usein mukana aktiivisia kyseistä tuulivoimahanketta vastustavia henkilöitä.

Useammalla Yva ry:n aktiivilla oli kokemusta myös tuulivoiman käyttöä tai tuulivoimaloita yleisesti vastustavista henkilöistä. Samat tuulivoimaloita tai tuulivoiman käyttöä vastustavat henkilöt ovat soittaneet joillekin Yva ry:n aktiiveille antilobbaus mielessä melko usein.

On tietysti täysin ymmärrettävää, että vastustetaan tiettyä tuulivoimalahanketta, jos hankkeella katsotaan olevan haitallisia vaikutuksia lähiympäristön asukkaille – varsinkin jos haitat kohdistuvat myös tähän vastustajaan. Mutta miksi jotkut lähtevät aktiivisesti vastustamaan tuulivoimaloita tai tuulivoiman käyttöä yleisesti?

Tuulivoimaloiden potentiaaliset haitalliset vaikutukset ovat paikallisia ja hyödyt ovat laaja-alaisia tai globaaleja. Tuulivoiman käytölle on vaikea keksiä laaja-alaisia tai globaaleja haittoja. Tuulivoimaenergian tuotannosta ei itse energian tuotantoprosessissa synny päästöjä ilmakehään ja se korvaa ilmakehää saastuttavien ja ilmaston lämpenemistä aiheuttavien fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Tämä on perussyy, miksi tuulivoimaa on ruvettu hyödyntämään laajamittaisesti. Globaalit hyödyt ovat kiistattomat. Miksi vastustaa yleisesti tällaista energian tuotantoa, joka on yksi tärkeä osa ilmastomuutoksen, joka on suurin ihmiskuntaan kohdistuva uhka, vastaisessa toiminnassa? Monen muun energiamuodon käytössä on paljon enemmän kritiikin aihetta.

Tuulivoiman rahoitukseen liittyvät ongelmat, joihin vedoten myös vastustetaan tuulivoimaloita, eivät ole itse tuulivoiman tai -voimaloiden ongelmia vaan rahoitusjärjestelmän ongelmia. Muut ongelmat ovat hyvinkin paikallisia, näistä melu, välkkyminen, osien irtoaminen ja jään irtoaminen ovat vain joitakin esimerkkejä. Haittojen vähentämiseksi tai poistamiseksi on kehitettävissä tekniset ratkaisut.

Monet tuulivoiman tai tuulivoimaloiden vastustajien julkaisemat tutkimukset, joista mainittakoon ”Tuulivoimaloiden infraäänien aiheuttama terveysongelma Suomessa” jonka on julkaisut Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry, 19.10.2015, eivät todellakaan vakuuta tieteellisyydellään. Toisaalta täytyy myöntää, että eivät vastapuolenkaan tutkimukset aina vakuuta tässä suhteessa. Tämän tyyllisiä tutkimuksia julkaistaan nopealla aikataululla ja alhaisella budjetilla osaksi keskustelua. Kriittisen tieteellisen tutkimuksen tekeminen olisi aikaa vievää ja kallista.

Ensimmäisenä minulle, alussa mainitsemani puhelinoiton saatua, tuli mieleen, että ovatko nämä jonkun taloudellisen intressiryhmän palkkaamia lobbareita. Tämä olisi tietysti yksi mahdollinen selitys asialle. Muita hyviä syitä en ole sitten keksinytkään. Ehkä antilobbaajat tulevat ulos ja vastaavat tähän haasteeseen. Tähän varataan mahdollisuus seuraavassa Impakti-lehdessä.

Mustavalkoinen maailma?

HANNA HERKKOLA

YVA RY:N VARAPUHEENJOHTAJA

Valitse puolesi! tuntuu eri medioiden otsikointi huutaneen kuluneena syksynä kerta toisensa jälkeen. Vastakkainasettelua on saatu aikaan milloin mistäkin aiheesta. Keskusteluohjelmissa haastatteli ja tivaa sinnikkäästi ”Vastaa nyt vain: kyllä tai ei.” Sosiaalisen median foorumeille tai nettilehtien kommenttiketjuihin kurkistaminen tuo saman ilmiön esiin rajumpana ja kärjistyneempänä. Moni haluaisi maailman, ihmisten ja ilmiöiden olevan joko tai, selkeästi luokiteltavissa. Maalaisjärkinen ”toisaalta, mutta toisaalta” -pohdinta tuntuu olevan epämuodikasta -kärjistäminen myy.

En kaipaa enkä puolusta mitäänsanomatonta asioiden kiertelyä ja yrityksiä luikerrella vastuusta väistämällä kysymyksiä, mutta vierastan voimakasta halua yksiselitteiseen puolen valintaan ja vain omia näkemyksiä tukevan tiedon tunnustamiseen. Täydellinen kritiikkittömyys harvoin vie asioita eteenpäin, mutta kritiikin tulisi olla murskaamisen ja tuomitsemisen sijaan rakentavaa ja ratkaisukeskeistä.

Vaikutusten arvioinnissakin on mielestäni olennaista pohdita asioita mahdollisimman kattavien, luotettavien ja monipuolisten tietojen valossa, useista eri näkökulmista. Toivotavasti Impaktin lukijoiden valveutunut joukko voi olla niin töissään kuin muussakin elämässään edistämässä myönteistä, eri näkökulmat ja osapuolet huomioon ottavaa ratkaisukeskeistä keskustelua.

impakti

JULKAISIJA YVA RY**PÄÄTOIMITTAJA** ERKKI IKÄHEIMO
ERKKI.IKAHEIMO@GMAIL.COM**TOIMITUKSEN OSOITE** ERKKI IKÄHEIMO
KALAKONTINTIE 1 B 38
02230 ESPOO**TOIMITUSNEUVOSTO** YVA RY:N HALLITUS**TAITTO** HEIDI SALMINEN**PAINOSMÄÄRÄ** 280**PAINOPAikka** KOPIO-NIINI OY, HELSINKI**SEURAAVA LEHTI** KEVÄÄLLÄ 2015**KANSIKUVA** MARINKA RÄSÄNEN
NÄKYMÄ TAITA-VUORILTA KENIASTA.**ISSN-L 1238-9757****ISSN 1238-9757****ISSN 2323-1157**

SISÄLTÖ 1/2015

- 4** YVA:n kehittäminen tulollaan
- 6** Kenian ympäristöhallinto ja YVA – kohti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä
- 11** IMPERIA-hanke maalissa: Saadaanko ympäristöarviointeihin lisää laatua ja kustannustehokkuutta?
- 14** Yva ry:n opintoretkei Poriin 28.-29.8.2015
- 18** IAIA 2015 – Terveisiä Firenzestä
- 21** YVA- ja SOVA-palkinnot jaettiin YVA-päivänä 2015
- 24** YVA-päivien 2015 esitelmät
- 35** Annetut lausunnot
- 35** YVA-julkaisut

YVA:n kehittäminen tulolla

LAURI TARASTI, MINISTERI, ARVIOINTIRYHMÄN PUHEENJOHTAJA

Lauri Tarastin johtaman arviointiryhmän 19 ehdotusta viedään lakeihin tai toimintatapojen muutoksiin.

Ympäristövaikutusten arvioinnin merkittävä kehittäminen on odotettavissa lähivuosina kahdesta syystä.

1. Sipilän hallituksen ohjelmaan sisältyy tärkeänä osana normien purkamisen ja hallinnon keventäminen. Siinä

ympäristömenettelyjen sujuvoittamisella on oma osansa. Tältä osin suunnittelu aloitettiin kuitenkin jo edellisen hallituksen ympäristöministerin Sanni Grahn-Laasosen aloitteesta. Hän asetti 5.11.2014 arviointiryhmän arvioimaan ympäristöön kohdistuvien lupa- ja

arviointimenettelyjen sujuvoittamista ja tehostamista koskevia toteuttamisvaihtoehtoja.

Tämä päätös oli merkittävä, sillä Sipilän hallitusohjelmaa laadittaessa muutoin odotettavissa ollut melkoinen puuttuminen ympäristömenettelyihin ei ollut tarpeen, koska käytettävissä oli arviointiryhmän punnitut 19 ehdotusta, jotka se esitti raportissaan 13.3.2015. Niiden toteuttaminen tulee etenemään ripeästi. Niihin sisältyy useita ehdotuksia YVA:n kehittämisestä.

2.EU:n YVA-direktiivin muutos tuli voimaan 15.5.2014 ja sen kansallisen täytäntöönpanon määräaika on 16.5.2017. Muutos on melkoisen laaja ja vaatii Suomessakin YVA-lainsäädännön tarkistamista.

Ennakkoneuvottelumenettely tärkein YVA:a koskeva ehdotus

Pidän itse tärkeimpänä johtamani arviointiryhmän ehdotuksena ennakkoneuvottelumenettelyn soveltamista YVA-hankkeisiin. Näin voidaan sovittaa yhteen nykyistä paremmin erilaisia vaatimuksia ja menettelyjä monilupaishessa hankkeessa ja sopia tarvittavista selvityksistä ja aikataulusta. Tiedonvaihto parantuu ja hankkeesta saadaan parempi käsitys. Ennakkoneuvottelu on luonteeltaan lupa-asiaa ennakoiva ja valmis-televa menettely eikä ole osa lakisääteistä lupamenettelyä. Se ei korvaa tai syrjäytä varsinaisen lupa-asian käsittelyvaiheita kuulemismenettelyineen. Kuuleminen ja muut laissa säädetty menettelyt on järjestettävä normaalisti lupa-asian käsittelyssä. Ennakkoneuvottelussa

Lauri Tarasti esittelee arviointiryhmän esityksiä vuoden 2015 YVA-päivänä.

ovat mukana vain hankkeesta vastaava ja ne viranomaiset, joita asia koskee. Ennakkoneuvottelu on epämuodollista eikä siinä välttämättä synny erillisiä asiakirjoja tai tehdä lopullisia päätöksiä. Siinä ei voida sitovasti ratkaista sen paremmin aineellisia kuin menettelyllisiä kysymyksiä, mutta siinä sovitaan, miten toimitaan.

Ennakkoneuvottelusta ovat hyvät kokemukset pilottihankkeesta, jossa menettelyä käytettiin Äänekosken biotuetetehtaan lupakäsittelyssä. YVA-menettely kesti 5,5, asemakaavamuutos 7,5 ja ympäristölupa 4,5 kuukautta eli reilusti alle puolet normaaleista käsittelyajoista.

Arviointiryhmän ehdotuksen mukaan hakijalla olisi kaikissa hankkeissa, joissa YVA on toteutettava, oikeus pyytää ennakkoneuvottelua. Kun YVA-hankkeita oli v. 2013 57 ja vuonna 2014 45, ennakkoneuvottelu on olemassa olevien resurssien puitteissa toteutettavissa kaikissa 13 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen jakautuvissa hankkeissa. Arviointiryhmä ei esittänyt mitään muutoksia YVA-velvollisten piiriin.

Arvioin tämän ehdotuksen tärkeimmäksi, koska se muuttaa olennaisesti asennoitumista YVA:an. Kun nykyään YVA:a pidetään usein lupaprosessia hankaloittavana ja sitä pyritään välttämään jos mahdollista, ennakkoneuvottelun aikaansaaman lupamenettelyn huomattavan nopeutumisen myötä on odotettavissa, että yritykset tekevät parhaansa päästäkseen YVA-menettelyyn. Tämä on suuri ja YVA:n kannalta positiivinen muutos. YVA nousee sille kuuluvaan arvoonsa.

YVA ja hankekaavoitus yhteen

YVA:n ja kaavoituksen yhteensovittaminen nykyistä paremmin on ollut esillä monissa yhteyksissä. Ongelmana on erityisesti se, että saman hankkeen ympäristövaikutusten arviointi saattaa toteutua sekä kaavan laatimisen että erillisen YVA-menettelyn yhteydessä. Kahdenkertainen arviointi ei ole järkevää resurssien tehokkaan käytön eikä mielekkään kansalaisosallistumisen näkökulmasta.

Arviointiryhmä ehdottaa, että jos kaava laaditaan tai sitä muutetaan tietyn hankkeen toteuttamista varten (hankekaava), YVA-menettely yhdistetään kaavoitukseen. Yhdistetyssä menettelyssä saman hankkeen vaikutuksia ei tarkasteltaisi erikseen hankekaavassa ja YVA-menettelyssä eikä YVA-menettelyyn liittyviä kuulemisia tarvittaisi, ellei ELY-keskus niitä erityisestä syystä vaatisi.

Yhdistetyssä menettelyssä YVA-lain mukainen, hankkeesta vastaavan laatima ympäristövaikutusten arviointiselostus olisi kaavaselostuksen osa (sen liite). Kaavaselostukseen voisi sisältyä lisäksi MRL:n edellyttämiä selvityksiä ja arviointeja toistamatta kuitenkaan samoja tietoja YVA:n kanssa. Käytännössä YVA-hankkeesta vastaava laatisi sisältöään myös kaavan vaatimukset täyttävän arvioinnin. Mikäli kaavoitusta ohjaava viranomainen katsoisi arviointiselostuksen täyttävän myös maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset, erillistä osuutta hankkeen vaikutuksista ei kaavaselostukseen tarvittaisi.

Käytännössä yhdistetty menettely tulisi esiin jätehuollon, tuulivoima- ja muun energiatuotannon, yksittäisen teollisuusrakennuksen yms. YVA:a vaativan hankkeen yhteydessä.

Natura-arvioinnista YVA-menettelyn osa

Arviointiryhmässä oli esillä useita vaihtoehtoja YVA:an liittyvien menettelyjen yksinkertaistamisesta. Arviointiryhmä ehdotti, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen toiminnanharjoittajan laatima Natura-arviointi tehtäisiin YVA-menettelyssä, jos Natura-arvioinnin tarve on tiedossa. Tämä vähentäisi eriytyneiden arviointien määrää, selkeyttäisi järjestelmää ja parantaisi samalla yleisön tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksia, koska luonnonsuojelulaissa ei ole säädetty kansalaisten osallistumisesta arviointiin mutta YVA-laissa on.

Samalla voitaisiin YVA-menettelyyn yhdistää nykyisin toiminnanharjoittajan laatimasta Natura-arvioinnista annettava ELY-keskuksen lausunto

(luonnonsuojelulain 65 § 2 mom.). Tällöin olisi ELY-keskuksen lausunnolle asetettua määräaika kuusi kuukautta olennaisesti lyhennettävä, jotta YVA-menettelyn aikataulu ei venyisi. Nykyistä määräaika onkin pidettävä pitkänä esimerkiksi suhteessa YVA-selostuksesta annettavan lausunnon määräaikaan.

Arviointiryhmä pohti myös mahdollisuutta muuttaa YVA-menettely yksivaiheiseksi jättämällä arviointiohjelmavaihe pois. Tämän todettiin kuitenkin heikentävän olennaisesti yleisön osallistumismahdollisuuksia YVA-menettelyssä ja todennäköisesti heikentävän tehtävien selvitysten laatua. Sen sijaan arviointiryhmä ehdotti, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annettavien lausuntojen ja mielipiteiden esittämistä koskevaa enimmäisaikaa lyhennettäisiin 60 päivästä 30 päivään. Se lyhentäisi hieman arviointimenettelyn keskimääräistä kestoa. Poikkeuksellisia hankkeita varten määräajan pidentäminen tulisi kuitenkin tehdä mahdolliseksi.

Arviointiryhmän työlle annettu määräaika oli hallituskauden päättymisen vuoksi vain hieman yli 3 kuukautta. Siinä ajassa ei ollut mahdollista laatia ehdotusten vaatimia lakitekstejä, vaikka Itä-Suomen yliopiston ympäristötutkijat dosentti Ismo Pölösen johdolla avustivat arviointiryhmää. Arviointiryhmän ehdotukset olivat tarkoitetut hallitusneuvottelujen pohjaksi omalla alallaan.

YVA-menettelyyn vain oleellinen tieto

Arviointiryhmä totesi, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sujuvoittamisen ja laadun kannalta on tärkeää, ettei ympäristövaikutusten arviointiselostukseen sisällytetä vähämerkityksellisiä tietoja, jotka vievät tarpeettomasti resursseja ja vaikeuttavat kokonaiskuvan saamista hankkeen merkittävistä vaikutuksista. Voimassa olevat YVA-lainsäädännön määritelmät viittaavat sanamuodoltaan kaikkien ympäristövaikutusten selvittämiseen ja arvioimiseen. Tämän vuoksi arviointiryhmä esitti, että YVA-lakia muutetaan siten, että siitä ilmenee selkeämmin tarve

kohdentaa selvitykset niihin tietoihin, jotka ovat tarpeen hankkeen olennais-
ten ympäristövaikutusten tunnistami-
seksi. YVA-lain yhtenä tavoitteena tuli-
si olla hankkeiden todennäköisesti mer-
kittävien ympäristövaikutusten tunnis-
taminen.

Arviointiryhmä ei ryhtynyt arvioi-
maan, millaisin sanakääntein edellä
sanottu tulisi YVA-lakiin sisällyttää tai
voitaisiinko asiaan vaikuttaa tulkinnal-
lisin keinoin. Tämä työ tapahtuu jatko-
valmistelussa.

Samoin arviointiryhmä esitti, että
YVA-menettelyn ja ympäristölupame-
nettelyn suhdetta arvioidaan, jotta YVA-
menettelyn tuloksia hyödynnettäisiin
entistä tehokkaammin ympäristöllis-
sä lupamenettelyissä.

Jatkovalmistelua ajatellen arviointi-
ryhmä viittasi sen toiminta-aikana jo
asetettuun YVA-työryhmään.

Ehdotukset eteenpäin YVA-työryhmässä

Ympäristöministeriö asetti 4.3.2015
työryhmän valmistelevaan ehdotuk-
set ympäristövaikutusten arvioinnista
annetun lain ja asetuksen sekä eräiden
muiden säännösten muutoksiksi. Työ-
ryhmän puheenjohtajana on ympäris-
töministeriön lainsäädäntöjohtaja Riit-
ta Rönn, joka oli myös arviointiryhmän
jäsen ja siten vaikutti arviointiryhmän
yksimielisiin ehdotuksiin. Työryhmässä
on 14 muuta jäsentä, pääasiassa julkis-
hallinnosta, mutta yksi edustaja Elinkei-
noelämän Keskusliitosta ja yksi Suomen
Luonnonsuojeluliitosta.

Työryhmän tehtävänä on valmistella
hallituksen esityksen muotoon

1.YVA-lakiin ja -asetukseen ja muu-
hun lainsäädäntöön tarvittavat muu-
tokset YVA-direktiivin muutosdirektiiv-
in (2014/52/EU) täytäntöönpanoa var-
ten sekä

2.ehdotukset YVA-menettelyn yh-
teensovittamiseksi kaavoitukseen ja ym-
päristöä koskeviin lupamenettelyihin.

Ehdotukset voivat koskea myös toi-
mintatapojen muutoksia vaatimatta
lainsäädännön muuttamista.

Työryhmän tulee muun ohella toi-
meksiantonsa mukaan ottaa huomioon
Lauri Tarastin johtaman ympäristölu-
pa- ja arviointimenettelyjen sujuvoitta-
mista arvioivan työryhmän ehdotukset
sekä ELY-keskusten henkilöstövoima-
varojen kehitys.

Työryhmän määräaika on 1 kohdan
tarkoittamassa hallituksen esitykses-
sä 28.2.2016 ja 2 kohdan tarkoittamas-
sa 30.9.2016.

Voin siten luottavaisesti todeta, et-
tä arviointiryhmän ehdotusten eteen-
päinmeno on jo turvattu. Kun poliitti-
set edellytykset näiden ehdotusten to-
teuttamiseen ovat olemassa, uskon, et-
tä YVA:n kehittäminen on nyt todella
tulollaan.

Kenian ympäristöhallinto ja YVA – kohti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä

TEKSTI JA KUVAT MARINKA RÄSÄNEN, YMPÄRISTÖTIEDEEN – JA TEKNOLOGIAN SEKÄ
KANSAINVÄLISEN KEHITYSYHTEISTYÖN MAISTERIOPIKSELIJA, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

*Kenian YVA-menettely seuraa UNEP:in ohjeita ollen lähes yhtenevä
Suomen YVA-menettelyn kanssa. Resurssivajeen, tiedon vähäisyyden
ja ympäristötiedon maksullisuuden takia taustatutkimukset ja
YVA-menettelyjen laatu jäävät kuitenkin vajavaisiksi.*

Kenia on Itä-Afrikan yksi merkittävin ta-
loudellisesti kehittyvä maa. Kenian vä-
estön eriarvoistuminen ja rikkaan luon-
non saastuminen ja kestämaton käyttö,
uhkaavat kuitenkin kestävää kehitys-
tä. Vahvalla ympäristöhallinnolla onkin
sitien merkittävä rooli oikeudenmukai-
sen ja kestävä kehityksen takaamises-
sa. Olin lukukautena 2012 Keniassa Nai-
robin yliopistossa vaihto-opiskelijana,
jolloin pääsin osallistumaan ympäris-
töhallintoa ja lainsäädäntöä, sekä YVA-
menetelmää käsittelevälle kurssille.

Pääsin myös tutustumaan konkreet-
tisesti Kenian ympäristöhallinnon
rakenteisiin ja sen paikallisiin haastei-
siin kerätessäni graduaineistoa vuonna
2013 vesivarojen ja vesihuollon hallin-
noinnista Taita-Tavetan alueella Kaak-
kois-Keniassa¹. Kuvaus Kenian ympäris-
töhallinnosta sekä YVA:sta perustuu siis
omiin havaintoihini ja haastatteluihi-
ni Taita-Tavetan ympäristöviranomais-
ten ja ympäristötoimijoiden kanssa sekä
verkko- ja tutkimuslähteisiin.

Kenian ympäristölaki ja YVA

Keniassa ympäristölainsäädännön ke-
hitys on pitkälti seurannut kansain-
välisten lakien ja sopimusten täytän-
töönpanoa. Kuitenkin jo itsenäistymi-
sen jälkeen Kenian kehitysraporteissa
mainitaan ympäristövaikutusten huo-
mioiminen (IELRC 2000). Myös eri sek-
torien lainsäädännöissä on sivuttu ym-
päristövaikutuksia, mutta ympäristön-
vaikutusten arviointimenetelmien in-
stitutionalisoiminen ja yhtenäistämi-
nen tapahtui kuitenkin vasta vuonna

Taita-vuorten isoimmalta vuorisaarekkeelta on upeat näkymät Tsavon tasangoille. Taustalla Kasigau-vuori, joka lasketaan myös osaksi Taita-vuoria.

1999 ensimmäisen varsinaisen ympäristölain, Environment Management and Coordination Act (EMCA), tullessa voimaan. Laki vaatii myös YVA-menettelyn kehityshankkeille ja YVA-prosessi olikin pitkälti kehitysavun ja Maailmanpankin lainarahojen vaatima edellytys (Marara et al 2011). Tarkemmat YVA:ta ja muita ympäristöarviointeja koskevat ohjeistukset ja säädökset (*Environment Impact*

and Assessment Regulations) tulivat voimaan 2003. Varsinaisen perustuslaillisen pohjan ympäristölaki ja säädös saivat kuitenkin vasta vuonna 2010, jolloin Kenian perustuslaki päivitettiin ensimmäisen kerran sitten kolonialismin ajoilta. Tämä oli merkittävä muutos Kenian yhteiskunnassa, sillä perustuslakiin on kirjattu kansalaisten oikeus puhtaiseen ja turvalliseen ympäristöön, sekä

valtion rooli tämän ja luonnonvarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisen jaon takaamisessa (Constitution of Kenya 2010).

Kenian ympäristöhallinnon rakenne

Kenian ympäristöhallinnon rakenne määritellään EMCA (1999) laissa, jota päivitetään parhaillaan perustuslain muutosten ja siitä seuranneen alueellisen hallinnon uudistusta vastaavaksi. Vuoden 2013 vaalien jälkeen valittiin uusi hajautettu, itsenäinen alueellinen paikallishallinto, jonka myötä myös alueellinen ympäristöhallintorakenne muuttuu.

Trooppisen vuoristosademetsän jäänteitä Vuria-vuorelta. Metsät ovat merkittävä alueen vesivarojen kannalta. On mahdollista, että mm. eukalyptuksen leviäminen on vähentänyt veden imeytymistä maaperään – metsien luonnon monimuotoisuutta ne heikentävät ainakin. Helsingin Yliopiston TAITAWATER hanke tutkii maankäytön muutosten vaikutusta mm. vesivaroihin (Pellikka 2009).

Pääasiassa EMCA-lain ja säädösten toteutumisen valvonnasta vastaa kansallinen National Environment Management Authority (NEMA). NEMA on erillinen valtion julkinen korporatio, joka toimii ympäristöasioista vastaavan ministeriön² sekä ns. National Environment Council:in (NEC) alaisena. NEC koostuu eri ministeriöiden sihteereistä (PJ ympäristöstä vastaava ministeriö), kansalaisyhteiskunnan, julkisten yliopistojen ja yritysten edustajista, ja sen päätehtävänä on ympäristöä koskevien linjausten ja toimintaperiaatteiden luominen. Oikeudellisesta näkökulmasta kansalaisten on mahdollista ilmaista tai valittaa ympäristöä koskevista asioista NEMA:n ohella toimivalle itsenäiselle ns. Public Claims -komitealle (PCC). NEMA:n toimintaa ja siihen kohdistuvia valituksia puolestaan käsittelee erillinen National Environmental Tribunal (NET), joka käsittelee mm. YVA-hankkeiden päätösvalituksia ja vastaa korkeimpaan oikeuteen.

NEMA:n tärkein tehtävä on ympäristölupien myöntäminen sekä YVA-prosessien koordinointi ja ohjaus. Tämän rinnalla NEMA vastaa myös kansallisen ja

alueellisen tason ympäristöhallinnon ohjauksesta ja koordinoinnista. Alueellisella tasolla ympäristökysymyksiä käsitellään mm. kaupungivaltuuston ympäristövaliokunnissa, mutta myös EMCA-lain perustamissa erillisissä nytemmin County (ennen District) tason, ns. ympäristökomiteoissa (County Environment Committee), jotka koostuvat paikallisesti edustettujen ministeriöiden virkamiehistä, kansalais- ja paikallisjärjestöjen edustajista sekä paikallisten yritysten edustajista. Komitea valmistelee mm. alueellisen "Environment Action Plan" suunnitelman. Alueelliselta tasolta paikallinen NEMA:n virkamies kokoaa ja lähettää raportin ympäristön tilasta kansallisen tason toimistoon Nairobiin, jossa valmistellaan valtakunnallinen ympäristön tilaa kuvaava "State of the Environment" raportti sekä "National Environment Action Plan" suunnitelma.

Kenian YVA-prosessi

Kenian YVA-prosessi seuraa ainakin periaatteellisella tasolla YK:n Ympäristöohjelman UNEP:in asettamia ohjeita, jotka ovat lähes yhteneviä Suomen

YVA-menettelyn kanssa. Keniassa YVA-prosessi koskee lähinnä yksittäisiä hankkeita, eikä erillistä ns. kaavoituksen vaikutusten arviointimenetelmää ole tarkkaan määritelty. Keniassa YVA:a vaativat projektit ovat määritelty EMCA-laissa, ja ne jakaantuvat ns. korke- ja matalariskisiin hankkeisiin. Päätökset korkeariskisten hankkeiden, kuten kaivostoiminnan perustamisen tai tien rakennushankkeiden etenemisestä tapahtuvat NEMA:n päätoimiston koordinoimina, ja paikallisen alueellisen tason NEMA:n toimisto koordinoi matalariskisten paikallisten hankkeiden, kuten mm. porakaivojen tai hotellien YVA-prosessia (haastattelu NEMA virkamies Taita Taveta; Funder & Marani 2013). Molemmissa tapauksissa YVA-prosessin aloittaa toiminnan harjoittaja, joka yleensä palkkaa NEMA:n lisensoiman konsultin ns. "lead agent":iksi, vastamaan YVA-menettelyn etenemisestä ja raportin laatimisesta. Ainakin isompien hankkeiden osalta, YVA-menettelyyn kuuluvat samat päävaiheet kuin Suomessa: seulonta (screening), raja- (scoping), dokumentaatio, päätöksenteko ja seuranta. Rajausvaiheessa arvioidaan

Vuorten alamailla on kuivilla kausilla pulaa puhtaasta vedestä, sillä jokien virtaamat ovat pienentyneet. Alueella toimivien hankkeiden tulisi huomioida, että ihmisille riittää vettä ensin.

Taita-vuorilta näkymä itään päin Mwataten alamaille kuivana kautena helmikuussa.

tutkimuksen laajuus ja hankkeen mahdolliset sidosryhmät sekä tiedotetaan sidosryhmille ja yleisölle YVA-prosessin käynnistymisestä ja toteutetaan taustatutkimus. Dokumentaatiosta eli arviointiraportin kokoamisesta vastaa konsultti, joka palauttaa raportin NEMA:lle arvioitavaksi. Tämän jälkeen NEMA kierättää raporttia lausuntoja varten eri tahoilla, myös paikallisen tason ympäristöhallintoelimityksissä, sekä tiedottaa raportista julkisissa tiedotteissa. NEMA:n ilmoittama varoitusaika YVA-menettelyn kestosta hankkeiden edustajille on Keniassa vain noin kolme kuukautta.

Kenian ympäristöhallinnossa ja YVA-menettelyn toimeenpanossa on kuitenkin myös haasteita. Ehkä merkittävintä poliittinen haaste on Kenian valtion resurssivajeesta kumpuava heikko julkisen hallinnon tila, joka vaikuttaa myös hallinnon ja valvonnan tehokkuuteen. Tämä näkyy erityisesti NEMA:n resursseissa, joiden vähäisyys tulee esille erityisesti ympäristön tilaa kuvaavan tiedon keräämisessä ja kokoamisessa. Vaikka NEMA:lla on oma ns. ”research department”, sen tiedonkeruu- ja jakamiskapasiteetti ei ole verrattavissa esimerkiksi SYKE:seen ja tieto jää helposti hajalleen. Vaarana onkin, että YVA:n taustatutkimukset jäävät vaillinaisiksi jo olemassaolevan tiedon vähäisyyden ja lyhyen tutkimusajan vuoksi. Lisäksi ympäristötieto ei ole Keniassa ilmaista

kansalaisille, vaan siitä tulee maksaa (omat havainnot; Okello et al 2009). Tällä on suuri merkitys mm. YVA-menettelyyn osallistumisen näkökulmasta. Sen sijaan, että tiedon tuottaminen ja jakaminen rahoitettaisiin ministeriöille budjetoitujen tulonsiirtojen kautta, ne peritään suoraan kansalaisilta. Tämä asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan tulojensa perusteella ja vaikuttaa siten erityisesti maaseudun köyhimpien tiedonsaantiin ja osallistumiseen.

Toinen merkittävä haaste on ympäristöasioiden strateginen huomioiminen osana alueellista suunnittelua. Niin sanottu Strategic Environmental Assessment (SEA), jolla arvioidaan kansallisten kehityssuunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksia, on huomattavasti vähemmän tunnettu ja käytetty menettelytapa Keniassa. Pääasiallisesti paikallinen alueellinen kehityksen ja maankäytön suunnittelu, eli Suomesa kaavoitus, tapahtuu erillisten suunnitteluprosessien kautta, mikä vaikeuttaa ympäristöongelmia ja ympäristövaikutuksia käsittelevän toimintasuunnitelman liittämistä alueen kokonaiskehityksen suunnitteluun (Funder & Marani 2013). YVA-menettelyä ja lainsäädännön tehokkuutta tai vaikuttavuutta ei voida siis katsoa muun ympäristöhallinnon tai maan poliittisen tilanteen luomasta kontekstista irrallaan.

Case – Taita-vuoret ja paikallisen ympäristöhallinnon haasteet

Tutustuin YVA:n ja ympäristöhallinnon paikallisiin haasteisiin Kaakkois-Keniassa Taita-vuorien alueella erityisesti vesivarojen näkökulmasta. Taita-vuoret ovat valtakunnallisesti merkittävä, luonnonvaroiltaan (mineraaleja, timantteja, turismi) sekä luonnoiltaan rikas ns. biodiversiteetin ”hotspot” alue. Korkeimmillaan noin 2000 metriin nousevien mahdollisesti muinaisen Eastern-Arc vuorijonoon kuuluvien vuorien huipuilla on jäljellä vielä vanhoja trooppisia vuoristosademetsiä kymmenine endeemisine lajeineen. Vuoret sijaitsevat Taita-Taveta countyssa, joka käsittää n. 17 000 km², ja niitä ympäröi n. yli 60% countyn alueesta kattavat Tsavo-kansallispuistot. Alueella asuu noin 284 657 ihmistä, joista suurin osa asuu Nairobi-Mombasa tien varrella sijaitsevassa Voin kaupungissa ja sen ympäristössä, mutta myös Tansanian rajalla sijaitsevassa Tavetan ja vuorilla sijaitsevan Wundanyin keskuksissa ja niitä ympäröivissä kylissä. Kaikista luonnon rikkauksista huolimatta, suurin osa alueen väestöstä (61%) elää köyhyysrajan alapuolella, joidenkin nauttiessa paremmista oloista. Alueen eriarvoisuus onkin silmiinpistävää ja erityisesti vuorten kuivilla alamaila ihmisillä on pulaa puhtaasta vedestä alkaen. Tätä kontekstia ei voi unohtaa

myöskään YVA-menettelyjen merkitystä arvioitaessa, sillä oikeudenmukainen ja kestävä kehitys tulisi olla myös YVA-menettelyn keskiössä.

Alueen YVA-prosessia hoitaa pääasiassa yksi virkamies. Hän myöntää luvat matalan riskin projekteille, joista suurin osa koskee erityisesti turistihotelleja ja niiden jätehuoltoa, rakennuksia, tai porakaivoja. Tällä tasolla YVA-prosessi etenee suunnilleen seuraavasti: konsultti toteuttaa baseline-tutkimuksen ja laatii raportin; raportti toimitetaan NEMA:n toimistolle, josta se kiertää eri virkamiehille sekä mahdollisesti em. County Environment Committeeen ad hoc komitean (Technical Advisory Committee) arvioitavaksi. Tässä vaiheessa toteutetaan myös kenttävierailu ja järjestetään hanketta koskeva yleisötapaaminen. Lopullisen päätöksen hankkeen hyväksymisestä tekee NEMA:n paikallistoimisto.

Isojen hankkeiden osalta paikallinen NEMA virkamies yhdessä ympäristökomitean kanssa valmistelee lausunnon, joka lähetetään päätoimistoon päätöksentekoa varten. Vaikka päätös suurista hankkeista tehdäänkin valtakunnallisella tasolla, hankkeita valvotaan kuitenkin paikallisten NEMA:n virkamiesten toiminnasta, ”itse-ohjatun” auditoinnin lisäksi. Merkittäviä suuria toimijoita ja hankkeita alueella on mm. Voi-Mwatate -tien rakennus, sisälplantaasi ja kuidun käsittelytehdas sekä kaivos-toiminta. (haastattelu NEMA virkamies Taita Taveta)

Eräs merkittävä haaste paikallisella tasolla on toiminnanharjoittajien valvonta. NEMA:n virkamies kuvasi, että mm. osa isompienkin hankkeiden, kuten kaivosten, toiminnanharjoittajista leikkivät ns. ”piilosta” ja toteuttavat säädöksiä vain silloin, kun joku on katso-massa, vaikka säädösten rikkomisesta tai toimeenpanemattomuudesta aiheutuva sakko onkin melko suuri. Toisaalta Funder & Maranin (2013) alueella toteutetun tutkimuksen mukaan vähävaraisempien, pienten toiminnanharjoittajien hankkeiden suunnittelijat tai pienemmät yritykset ovat huonommassa asemassa suuriin hankkeisiin nähden

ja joutuvat joskus luopumaan hankkeista, sillä heillä ei ole varaa joko toteuttaa kallista YVA-prosessia tai ottaa käyttöön optimaalisempia ja usein kalliimpia varotoimia ja tekniikoita. Monet paikallisjärjestöt ja muut virkamiehet epäilivät myös YVA-käytäntöjen laatua, mm. ns. baseline-tutkimustiedon ja sen systemaattisen kokoamisen puuttellisuuden valossa. Arvioinnit toteutetaan toisin sanoen melko heppoisella perusteella ja usein yksittäisten aluetta tunte-mattomien konsulttien toimesta, jolloin myös yleisön konsultaatiot ja osallistumismahdollisuudet voivat jäädä puuttel-lisiksi. Ongelmallista on myös se, ettei ympäristövaikutustenarvionti ole osana laajempaa paikallista alueellista suun-nittelua, mikä vaikeuttaa ympäristöon-gelmien, kuten vesistöjen saastumisen, tai eroosion kontrolloimisessa ja kriisitilanteiden, kuten esim. yleisen vesipulan ennakoinnissa. Näin ongelmiin puu-tumiseen ei pystytty varautumaan riittä-vällä vakavuudella ja niihin puututaan pikemminkin ”tulen sammutus” -tek-niikalla kuin pitkántähtäimen toimilla (Funder & Marani 2013).

Positiivista YVA-menetelmän käyt-töön otossa on kuitenkin ollut se, että ympäristövaikutukset ja niiden torjun-ta ovat vähitellen saaneet lain takaamaa painoarvoa hallinnon ja ihmisten tietoi-suudessa. NEMA:n virkamies kertoi, et-tä paikalliset ihmiset soittavat hänelle havainnoistaan mm. vesistöjä saastutta-vista toimista. Ongelmana on vain, ettei hän kykene niihin heti vastaamaan. Kui-tenkin se, että raportteja projekteista tehdään, ja niiden ympäristövaikutuksia yritetään ottaa huomioon, on sinänsä positiivista ja pienetkin teot, joilla pyri-tään vähentämään ympäristön kuormi-tusta, ovat tärkeitä. Parantamisen varaa olisi kuitenkin paikallisten pitkäjänteis-emässä osallistamisessa, sillä Taita-vuorten kulttuuriperintö sisältää pal-jon ns. hiljaista tietoa ympäristönsuo-jelusta, jota voisi hyödyntää myös ym-päristön tutkimuksessa ja vaikutusten arvioimisessa.

LÄHTEET:

- Funder, M. & Marani, M. 2013. Implementing national environmental frameworks at the local level - A case study from Taita Taveta County, Kenya. Danish Institute for International Studies (DIIS) Working Paper 2013: 06.
- Kameri-Mbote, P. 2000. Strategic Planning and Implementation of Public Involvement in Environmental Decision-Making as they Relate to Environmental Impact Assessment in Kenya. IELRC Working Paper. (saatavilla <http://www.ielrc.org/content/w0003.pdf>).
- Marara, M., Okello, N., Kuhanwa, Z., Douven, W., Beevers, L. & Leentvaar, J. 2011. The importance of context in delivering effective EIA: Case studies from East Africa. Environmental Impact Assessment Review 31: 286–296
- Okello, N., Beevers, L., Douven, W. & Leentvaar, J. 2009. The doing and un-doing of public participation during environmental impact assessments in Kenya. Impact Assessment and Project Appraisal 27 (3): 217–226
- Pellikka, P.K., Lötjönen, M., Siljander, M., Lens, L., 2009. Airborne remote sensing of spatiotemporal change (1955–2004) in indigenous and exotic forest cover in the Taita Hills, Kenya. International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation 11: 221–232.
- ¹ Gradutyöni on osana Helsingin Yliopiston Geotieteiden ja Maantieteen laitoksen ohjaamaa TAITAWATER – tutkimushanketta.
- ² Keniassa ministeriöiden vastuualueet ja nimekkeet ovat muuttuneet suhteellisen tiuhaan ja mm. viime vaalien aikana entinen Ministry of Environment and Mineral Resources muutti nimekseen Ministry of Water, Environment and Natural Resources.

IMPERIA-hanke maalissa: Saadaanko ympäristöarviointeihin lisää laatua ja kustannustehokkuutta?

TEKSTI JA KUVA: JOHTAVA ASIAANTUNTIJA, IMPERIA-HANKKEEN PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ MIKA MARTTUNEN, SYKE

Imperia-hankkeen uskotaan tuovan kustannussäästöjä valmiiden työkalujen ja ohjeiden, malliesimerkkien ja -asteikkojen sekä korkeamman laadun tuoman ajan säästön ja hankkeen toteutuksen viivästysten vähentämisen kautta.

Vuosina 2012-2015 toteutetussa IMPERIA-hankkeessa (Monitavoitearvioinnin käytännöt ja työkalut ympäristövaikutusten arvioinnin laadun ja vaikuttavuuden parantamisessa, LIFE11 ENV/FI/905) on tunnistettu ja kehitetty työkaluja ja käytäntöjä ympäristövaikutusten arviointityön tueksi. Hankkeen viralliseen päättymiseen (31.12.2015) on tätä kirjoitettaessa aikaa kolme kuukautta, joten hankkeen tavoitteiden toteutumista on jo mahdollista arvioida.

Ristiriitaisiin kehittämistavoitteisiin etsittiin ratkaisuja

Hankkeessa pyrittiin vastaamaan useisiin viime vuosina esille nousseisiin YVA-menettelyn osin ristiriitaisiin kehittämistavoitteisiin koskien mm. sidosryhmien osallistumista, vaikutusten merkittävyyden arviointia, raporttien ymmärrettävyyttä ja ympäristöarvioinnin kustannustehokkuutta. On toivottu yhtäältä yksityiskohtaista tietoa vaikutuksista ja toisaalta kansantajuista, suppeaa raporttia, johon on sisällytetty kaikki olennainen. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja arviointien laatua olisi parannettava, mutta kustannukset eivät saisi kuitenkaan nousta.

Hankkeessa on käyty läpi perusteellisesti kansainvälistä kirjallisuutta sekä kotimaisia YVA-hankkeita. Menetelmiä on kehitetty ja testattu muun muassa kolmessa laajassa YVA-hankkeessa (Piiparinmäen-Lammaslaminkankaan tuulivoimapuisto, Vihdin

jätevesihuollon vaihtoehdot ja Balticconnector-maakaasuputki), SOVA-lain mukaisissa arvioinneissa (Lapuanjoen tulvasuojelun suunnittelu ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma) sekä vuorovaikutteisissa ympäristösuunnittelussa (Oulun kaupungin vedenhankinnan varmistaminen ja Turvetuotantoalueiden vesistövaikutusriskin arviointi Etelä-Pohjanmaalla).

Hyviä käytäntöjä tunnistettiin ja testattiin käytännössä

Suurimpia onnistumisia ovat mielestäni olleet:

- IMPERIA on kuulunut ja näkynyt niin kotimaassa kuin ulkomailla. Eri osapuolilla olevien tarpeiden ja kehittämisajatuksien kartoittamiseksi hankkeessa on pyritty laajaan vuoropuheluun ympäristöarvioinnin parissa eri tehtävissä työskentelevien kanssa. Hanketta on myös esitelty yhteysviranomaisille. Hankkeen ohjausryhmässä on ollut myös yhteysviranomaisten sekä ympäristöministeriön edustajia. Hanke on ollut näkyvästi esillä myös IAIA:n konferensseissa 2013, 2014 ja 2015.
- Monipuolinen valikoima pilottihankkeita ja hyvä yhteistyö hankkeiden vastaavien ja YVA-konsulttien kanssa hankkeiden toteutuksessa. Piloteista saadut kokemukset ja palaute olivat korvaamattoman arvokkaita kehitettäessä menetelmiä käytäntöön soveltuviksi. Pilottien kautta

konsultit myös perehtyivät paremmin menetelmiin, mikä varmasti alentaa kynnystä soveltaa niitä tulevaisuudessa.

- Vaikutusten merkittävyyden arviointia koskevan lähestymistavan kehittäminen ja sen tuominen koko YVA-kentän tietoisuuteen useissa tilaisuuksissa. Tähän asti termien käyttö on ollut vakiintumatonta ja arviointikäytännöt kirjavia. IMPERIAN ohjeistot tuovat tähän kenttään pitkään toivottua selkeyttä ja järjestelmällisyyttä. Pilottimme ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten lähestymistapaa voidaan hyödyntää käytännössä. Merkittävyyden arvioinnin tueksi kehitetylle ARVI-työkalulle löytyy toivottavasti innokkaita käyttäjiä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.
- Myönteiset kokemukset monitavoitearvioinnin soveltamisesta esimerkiksi Oulun kaupungin vedenhankinnan varmistaminen -yhteissuunnitteluhankkeessa vaihtoehtotarkastelussa sidosryhmäosallistumisen tukena ja vaihtoehtojen järjestelmällisessä vertailussa.
- Hyviä käytäntöjä ympäristöarvioinneissa -raportti, jonka runsaalle 100 sivulle on koottu IMPERIA-hankkeessa tunnistettuja, kehitettyjä ja testattuja hyviä toimintatapoja ja työkaluja. Ohjeita annetaan myös arviointien ja raporttien

ymmärrettävyyden ja havainnollisuuden parantamiseksi. Raportti on suositeltavaa lukemista kaikille ympäristöarviointien parissa työskenteleville.

Vaikka IMPERIAssa painopiste on ollut YVA-menettelyssä, monet menetelmät ja käytännöt soveltuvat myös SOVA-arvioiteihin ja ympäristösuunnitteluun laajemminkin (Taulukko 1).

Menetelmillä parannetaan arviointien kustannustehokkuutta

IMPERIAssa on tähdätty myös YVA-menettelyjen kustannustehokkuuden parantamiseen kehittämällä sekä YVA-käytäntöjä että -menetelmiä. Hankkeessa on kehitetty työkaluja, ohjeita ja malliesimerkkejä, jotka nopeuttaisivat arviointia ja raportointia. Tällaisia ovat esimerkiksi Harava-kyselypohjat, vaikutusten merkittävyyden arviointiin laaditut asteikot ja ohjeet sekä malliesimerkit raportointiin. Vaikutusten merkittävyyden arviointia tukevia taulukoi- ta laadittaessa käytiin läpi monia erityyppisiä YVA-hankkeita niin Suomessa kuin ulkomailla. Laaditut asteikot tarjoavat hyvän lähtökohdan hankekohtaiselle räätälöinnille, ja siten helpottavat ja nopeuttavat hankekohtaisten asteikojen muodostamista.

Aikaisempaa suuremman huomion kiinnittäminen arviointiohjelmavaiheessa tapahtuvaan sidosryhmäyhteistyöhön, kansalaisten kuulemiseen sekä

olennaisten vaikutusten ja vaihtoehtojen järjestelmälliseen tunnistamiseen lisää väistämättä työmäärää ja kustannuksia. Toisaalta onnistunut alustava merkittävyyden arviointi kohdentaa sekä selvitysten tekoa että arviointiin käytettyä työtä hankkeen kannalta tärkeimpiin vaikutuksiin, mikä voi olennaisesti pienentää kustannuksia tarpeettomien ja laajojen selvitysten jäädessä pois.

IMPERIAN pilottihankkeista saatujen kokemusten perusteella edellä mainittu työmäärän lisäys ei välttämättä ole kovin suuri suhteessa koko YVA-menettelyn työmäärään. On myös otettava huomioon, että kustannuksia voidaan tarkastella useasta näkökulmasta. Laajimmillaan arviointiin voidaan sisällyttää hankevastaavan, YVA-konsultin, viranomaisien, sidosryhmien ja kansalaisten prosessiin käyttämä aika. Mitä laadukkaampia YVAssa syntyvät tuotokset ovat, sitä vähemmän aikaa voidaan olettaa kuluva esimerkiksi raporttien lukemiseen ja lausuntojen kirjoittamiseen sekä mahdollisista valituksista johdettuun viivästyksiin hankkeen toteutamisessa. Laadukkaasti tehty ympäristövaikutusten arviointi myös hyödyttää hankkeen suunnittelua tehokkaammin kuin pelkät minimivaatimukset täyttävä arviointi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että hyödyntämällä IMPERIAssa kehitettyjä menetelmiä, työkaluja sekä käytäntöjen kehittämissuosituksia koskevia raportteja voidaan parantaa ympäristöarviointien laatua ja vaikuttavuutta

monin tavoin. Mikäli IMPERIAssa kehitettyjä menetelmiä ja hyviä käytäntöjä halutaan hyödyntää tehokkaasti YVA-prosessin yhteydessä, tulee tämä ottaa huomioon jo hanketarjousvaiheessa soveltavien tehtävien määrittelyssä. Tämä korostuu etenkin niiden menetelmien kohdalla, jotka laadun lisäämiseksi vaativat myös lisäresursseja.

Tarvitaan tietoa, motivaatiota ja taitoa

Uusien menetelmien soveltamisen edellytyksenä on, että asiantuntijoilla on ensinnäkin tietoa tarjolla olevista menetelmistä ja niiden soveltamismahdollisuuksista, toiseksi motivaatiota niiden hyödyntämiseen eli kykyä nähdä, että niitä hyödyntämällä voidaan saavuttaa huomattavia hyötyjä ja kolmanneksi taitoa soveltaa niitä oikein. Kaikkien näiden tekijöiden toteutumista voidaan edesauttaa koulutuksella. Konsulteille ja viranomaisille järjestettyjen tilaisuuksien lisäksi IMPERIALaiset ovat toimineet kouluttajina Helsingin, Jyväskylän ja Oulun yliopistojen kursseilla.

Hankkeessa laaditut raportit, ohjeet ja työkalut löytyvät IMPERIA-hankkeen sivuilta (<http://imperia.jyu.fi/>) marraskuusta 2015 lähtien. Hankkeen tuloksia esitellään ja YVAN kehittämisestä yleisemminkin keskustellaan SYKEssä maanantaina 9.11.2015 järjestettävässä päätösseminaarissa. Tilaisuuteen voi ilmoittautua IMPERIAN etusivulla olevan linkin kautta.

Kaiken takana osaava hankeryhmä

IMPERIA toteutettiin tiiviissä yhteistyössä SYKEN, Jyväskylän yliopiston, Oulun yliopiston Thule-instituutin, Ramboll Finland Oy:n ja SITO Oy:n kanssa. Hanke ei olisi onnistunut saavuttamaan tavoitteitaan ilman osaavaa ja monialaista projektiryhmää, jossa yhdistyivät vankka käytännön YVA-kokemus, metodiosaaminen ja palava halu parantaa käytäntöjä. Hankkeen rahoituksesta vastasivat EU, YM ja MMM sekä hankeosapuolet.

IMPERIA-hankkeen tuottama materiaali: materiaalin luonne	Yleis-suunnittelu	YVA	SOVA	Päätöksen-tekovaihe
Sidosryhmäanalyysi ja -osallistuminen: menetelmiä ja käytäntöjä	+	++	(+)	
Strukturointimenetelmät: menetelmiä ja esimerkkejä	++	+	++	
Karttapohjainen Internet-kysely (HARAVA): esimerkkilomakkeet eri hanketyypeille		++	(+)	
Vaikutusten merkittävyyden arviointi: menetelmä, ARVI-tökalu ja ohjeisto	(+)	++	+	+
Monitavoitearviointi: soveltamisohjeita ja esimerkkejä	+	+	+	++
Hyviä käytäntöjä ympäristövaikutusten arvioinneissa: - raportti	++	++	+	

Taulukko 1. IMPERIAN keskeisten tuotosten hyödyntämismahdollisuuksia ympäristösuunnittelun eri vaiheissa.

[(+)] mahdollisesti hyödyllinen, + hyödyllinen, ++ erittäin hyödyllinen]

Lopuksi haluan lausua lämpimät kiitokset kaikille, jotka osallistumiseensa hankkeen järjestämiin tilaisuuksiin ovat myötävaikuttaneet hankkeen onnistumiseen sekä niille, jotka ovat antaneet rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta hankkeen eri vaiheissa. On ollut erittäin mielekästä johtaa hanketta, jolle on ollut selvästikin tarvetta ja jonka tuloksilla on laajempaa yhteiskunnallista merkitystä.

Jyri Mustajoki, Anne Vehmas, Elisa Vallius ja Mika Marttunen esittelivät IMPERIA-hanketta IAIA-konferenssissa Firenzessä huhtikuussa 2015.

SITOssa asetettu oppimistavoitteita Imperia-hankkeelle joulukuussa 2012

JULKAISTU IMPAKTISSA 2/2012

Siton mukaan lähtemisen motiivina on ollut paitsi halu kehittää menetelmiä, myös parantaa oman vaikutusten arviointiin liittyvän muun toiminnan laatua. Me – tässä tapauksessa konsultti-toimistot ja käytännössä niissä olevat hyvin erilaisen taustan omaavat asiantuntijat teemme pääosan hankkeiden arvioinneista kulloiseenkin suunnittelutilanteeseen, hanketyyppiin tai kohdealueeseen sopivalla tiimillä.

Olemme jutelleet konsulttien kesken siitä, miten opit jalkautuvat käytännön työhön, mikä on yksi hankkeen keskeinen päämäärä. Meillä työssä on mukana T&K johtajamme, ympäristötoimialan johtaja sekä sosiaalisten vaikutusten arvioinnin ja vuorovaikutuksen nouseva asiantuntija. Asiantuntijuus tai kokemus ei kuitenkaan yksin ratkaise, vaan on oltava sekä kehittämishalua että selkeät tavoitteet projektissa oppimisesta. Näiden lisäksi olemme kirjanneet ympäristötoimialan strategiaan YVA:n kehittämisen painopisteeksi monitavoitearvioinnin sekä yhdeksi kehittämisen alueeksi Imperia-projektin.

Kokemuksia SITOssa Imperia-hankkeen

tavoitteiden saavuttamisesta syyskuussa 2015

Pääsimme tavoitteeseemme. Imperiasta tiedetään ja Imperian opit näkyvät työssämme vilkkaana keskusteluna merkittävydestä ja arvioinnin kriteereistä muun muassa seuraavasti:

KONSULTTI X, ERIKOISALAA TIE JA VOIMAJOHTOHANKKEET:

”Imperia oli vastaus toiveisiin. Imperia on kehittänyt vaikutusten arviointiin liittyvää ilmaisua ja arviointiselostusraportteja jo muutamassa vuodessa paljon. Imperian käsitteet ovat levinneet asiantuntijoiden tietoisuuteen ja sen myötä asiat tulkitaan samalla tavalla. Nyt jokainen pysähtyy pohtimaan, mitä tarkoittaa merkittävä vaikutus. Aiemminkin vaikutusarviot olivat varmasti oikeita, mutta arvion merkitys ei aina välittynyt lukijalle saakka. On ollut kiva huomata, kun asiantuntijat ovat innostuneet asiasta ja kehittäneet Imperian hengen mukaisesti hankekohtaisia määrittelyjä.”

VANHEMPI KONSULTTI Y, ERIKOISALAA VESISTÖHANKKEET

”Imperia antaa hyvät eväät ja järjestelmällisen lähestymistavan vaikutusten merkittävyyden

arviointiin. Imperia on pakottanut miettimään YVAssa käytettyjä termejä monin tavoin ja määrittämään merkityksiä aiempaa huolellisemmin. Luodut vaikutuskehikot auttavat syy-seuraussuhteiden havainnollistamisessa. Ne toimivat ajattelun apuvälineinä tunnistettaessa vaikutuksia ja seulottaessa niistä keskeisiä vaikutuksia arviointiohjelmavaiheessa.”

JOHTAVA KONSULTTI Z, ERIKOISALAA KAUPUNKIEN INFRASTRUKTUURIHANKKEET

Ohjeistukset, esimerkit ja ARVI ovat käytettävissä ja niitä voi soveltaa tarpeen mukaan. Imperia on avannut termistön uudella käytännönläheisellä tavalla ja mahdollistaa uudenlaisen täsmällisen keskustelun alueista ja kohteista sekä niihin kohdistuvien muutosten merkityksestä. Imperia ei suoraan sovellu kaikkeen alalla tehtävään vaikutusten arviointityöhön, mutta siitä on tukea monessa tilanteessa. Uuden työn aloittaessani pyrin aina ottamaan esille työryhmissä ja ohjausryhmissä merkittävän vaikutuksen määrittelyn, mihin Imperia antaa hyvät eväät.

Ekskursion osallistujat ja oppaat nauttimassa kesän viimeisistä leudoista tuulista Yyterin sannoilla.

Yva ry:n ekskursio Poriin 28.-29.8.2015

TEKSTI JA KUVAT: KIMMO HEIKKINEN, YVA RY:N HALLITUKSEN JÄSEN

Yva ry järjesti 28.-29.8.2015 opintoretken määränpäässä Pori. Pääteemoina olivat tuulivoima sekä tulvatorjunta.

Perjantaiamulla anivarhain, eri puolella Suomea, ekskursion osallistujat suuntasivat nokkan-
sa kohti Porissa sijaitsevaa Satakunnan maakuntaliittoa. Satakuntaliiton juuri uudistettu toimisto sijaitsee Porille tunnusomaisessa vanhassa puuvillatehtaassa. Tässä uudiskäyttöön otetussa vanhassa teollisuusrakennuksessa ekskursion osallistujat pääsivät tutustumaan Satakunnan yleiskaavaan sekä päivän ohjelmaan aloitusperehdytyksien muodossa. Satakuntaliiton tarjoamat aamukahvit herättivät viimeiset uneliaat ja bussimatkoille mukaan tarjoillut vesipullot pitivät joukkion nesteytettynä koko ekskursion ajan, kiitos siitä!

Matkalla Ahlaisten Peittoon tuulivoimapuistoon osallistujat saivat ensimmäistä ekskursion parhaimpaan ominaisuuteen, nimittäin mukana olevien asiantuntijoiden opastukseen. Anne Savola, jonka kutsusta Poriin ekskursio sai alkunsa, oli paikallisasiantuntijoiden joukossa mukana kertomassa Porin ja Satakunnan saloista.

Itse tuulivoimapuistossa bussimme näytti yhtäkkiä pienoismallilta massiivisten myllyjen kyljessä. Asiantuntijaselvitystä tuulimyllypuistojen kaavoituksesta sekä rakentamisesta kuunneltessa osallistujat ehtivät ihmetellä yllättävän alhaista melutasoa ja haikailla tarakan desibelimittarin perään.

"Tutustumisen Peittoon tuulivoimaloiden alueeseen oli kiinnostava. Voimalan ääni ei häirinnyt keskustelua sen juurella, vaikka tuuli oli ehkä 8-10 m/s eli juuri optimi voimaloiden tuotannolle."

Matkan jatkuessa Yyterin dyynien hellään huomaan lounasta nauttimaan ehtivät nopeimmat napata kuvia tuulivoimaloista eri etäisyyksiltä sekä kulumista.

Monet ekskursiolaiset antoivat erityiskiitosta järjestäjille lyhyistä siirtymisistä kohteiden välillä sekä yleisesti hyvin suunnitellusta logistiikasta. Vaikka bussiosuudetkaan eivät olleet tylsiä,

koska asiaa riitti paikallisilla oppailla niin tulvatorjunnasta kuin paikallishistoriastakin.

Lounaan nautittuaan ekskursiojoukue oppaineen siirtyi ohjatulle kierroksele Yyterin hiekkadyynille tutustumaan niiden eheyttämistoimiin.

”Olin ensikertalainen Yyterissä ja meri todella kohisi aivan eri volyymilla kuin Helsingin niemellä.”

”Mieleenpainuvinta oli Yyterissä merenaaltojen 70 desibelin pauhu ja tiedot dyynien nykytilasta sekä pohdinta niiden tulevaisuuden näkymistä.”

Tuulivoimateema jatkui iltapäivällä Hyötytuuli Oy:n opastuskeskuksella ja Hyötytuulen merituulivoimaprojektien esittelyllä. Ekskursio-osallistujat saivat kuulla Hyötytuulen edustajilta muun muassa tuoreimmat kuulumiset lintuvahinkojen minimoimisen haasteista sekä uusista kehitysprojekteista.

”Retken mielenkiintoisin asia oli kuulla Hyötytuulen suunnitelmista toteuttaa lintututka Reposaaren edustan merituulivoimahankkeessa. Siinä tutka tunnistaa linnun ja lintuparven lähestymisen ja paraboloidinen tutka tai tutkat ottavat yksittäisen linnun seurantaan, mittaavat linnun kokoa ja siipien liikettä, millä voidaan tunnistaa linnun laji. Tutka tunnistaa linnun lentoradan, ja jos lintu lentää tuulivoimalaa kohti, yksittäisen voimalan lavat voidaan ohjata lepotilaan niin, että lapojen liike hidastuu hyvin hitaaksi ennen kuin lintu on voimalan siipien kohdalla.”

Merituulivoiman sekä iltapäiväkävien voimaannuttamina ekskursiolaiset siirtyivät bussin kyytiin, päivän viimeistä etappia varten, perehtymään Reposaaren ja sen loma-asuntomessualueeseen

sekä Reposaaren historiaan. Illalla oli tarjolla saunomista ja seurustelua rauhallisissa merkeissä hotellin tiloissa. Illallinen nautittiin samassa yhteydessä hyvässä seurassa.

Lauantaina ohjelman fokus oli tulvatorjunnassa sekä kaupunkimaisemassa. Sää suosi ekskursiolaisia heidän seilatesaan Kokemäenjokea pitkin aamupäivän ensimmäisellä ohjelmaosioilla - risteilyllä Porin ja Ulvilan välillä. Osallistujien väistellessä matalia siltoja risteilyaluksen kattoterassilla saivat he kuulla mitä mainiota selostusta ohi lipuvasta joenrannasta, sen historiasta ja rakenteellisesta kestävyyydestä tulvan iskinessä. Perjantaiaamun perehdytys Porin

jokisuiston tulvariskeistä ja tulvan muodostumisen perusteista Satakuntaliiton liitoissa oli, ainakin kirjoittajan mielestä, huomattava apu tulvariskien ymmärtämiseen joella törmä tölöttäessä. Matkalla kuultiin ranta-alueiden kaavoituksen ja asuttamisen ongelmista, paikallisesta teollisuushistoriasta, kaupunkikulttuurista sekä tietenkin tulvariskeistä ja torjunnasta. Aina risteilylaivan oppaan hiljentyessä ammensivat paikalliset asiantuntijat tietoa valtavasta varannostaan ja keskustelu soljui sujuvasti opastuksen ohjaamana aiheesta toiseen.

”Esitys Porin tulvavaarasta ja siihen varautumisen suunnitelmista ja

Peittoon tuulivoimapuiston
myllyjä toiminnassa.

Sää suosi risteilijöitä! Kuvassa vasemmalta: Anne Savola (Satakuntaliitto), Matti Kiiskinen (Suunnittelu- ja konsultointiyritykset SKOL ry), Seija Rantakallio (YM), Leena Ivalo (Pirkanmaan ELY-keskus), Heimo Salminen (Porin kaupunki), Anna-Leena Manner (Syke, ex), Liisa Nummelin (Satakunnan museo).

tarpeista on hyvin kiinnostava. Siihen liittynyt jokilaivaristeily kauniin aurinkoisessa säässä oli mukava ja havainnollisti hyvin niitä toimia, joita Kokemäenjoen rannoilla on tehty tulvaan varautumiseksi.”

”Antoisin osuus itselleni oli risteily Kokemäenjoella. Vaikka käyn melko

usein Porissa, tuo näkökulma oli uutta ja avasi silmiä jokivarren historiaan ja nykypäivään. YVA:n ideaan sopiikin hyvin erilaisten näkökulmien ja arvojen tarkastelu. Joen rantamilla vuoropuheluaan käyvät joen oma geologinen kehityskulku, teollisuus- ja kulttuurihistoria, tulvasuojelu, rantojen rakentaminen

ja virkistyskäyttö sekä luonnon- ja vesiensuojelu.”

”Tulvasuojelu oli kiinnostavaa tavallaan, koska se jätti paljon pohdittavaa liittyen ilmastonmuutoksen torjuntaan, varautumiseen, kulttuurin ja luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja niiden välisiin suhteisiin. Miten konkreettisesti ilmaston äärevöityminen voikaan näkyä tuolla, ja miten porilaiset ovat tottuneet elämään tulvauhkan kanssa.”

Jokiristeilyn päätyttyä, mainion loihikeittolounaan jälkeen, siirtyi iloinen ekskursiojoukko kuuntelukävelylle Porin kansalliseen kaupunkipuistoon. Kuuntelukävely tarkoitti täysin hiljaa kävelemistä kaupungin läpi ja sinä aikana keskittymistä äänimaisemaan ja siihen, miten se muuttui. Kuuntelukävely vei Kirjurinluotoon, jossa kävelyn kokemukset purettiin ja keskusteltiin

Supersuosittu Pelle Hermannin leikkipuisto on osa Kirjurinluodon kansallista kaupunkipuistoa.

kaupunkien äänimaisemista ja niiden vaikutuksesta kaupunkilaisten elämään.

”Lyhytkin kuuntelukävely muistutti, kuinka tärkeää on keskittyä ja aistia asioita.”

Kuuntelukävelyn jälkeen kävely jatkui Kirjurinluodossa keskustelun kera. Opastettu kierros vei Kirjurinluodon puistomaiseman läpi muiden ulkoilijoiden seassa. Kirjurinluodon mahtavat virkistyspuutteet kiinnittivät monen osallistujan huomion ja leikkipuistokin sai hyväksytyn arvosanan pienen kokeilun jälkeen.

Ekskursio saatettiin onnellisesti loppuun luontotalo Arkissa tutustuen Satakunnan luontoon. Ekskursion lopun kiitospuheenvuoroissa tuli selvästi ilmi osallistujien kiitollisuus järjestäjiä kohtaan ja innostus ekskursion mainiosta annista. Innostus ei heti laantunut ja oli huomattavissa vielä seuraavalla viikolla kerätyssä palautteessakin.

”Ekskursion kokonaisuuden kannalta hyvät paikalliset oppaat ja asiantuntijat olivat parasta antia, unohtamatta p j Päivin napakkaa huolenpitoa.”

Vaikutuksen arvioinnin nimissä on kokeiltava. Keinulaudalla Sito Oy:n Timo Huhtinen ja Porin kaupungin kaupunkipuistoasiantuntija Heli Nukki.

YVA ry:n ekskursiolla ensikertalaisena olleena voisin lämpimästi suositella kokemusta kenelle tahansa! Ekskursion kokoon keräämä poikkitieteellinen asiantuntijaryhmä yhdessä avoimen keskusteluilmapiiirin kanssa tekivät ekskursion jokaisesta hetkestä antoisan ja mainiosti suunniteltu ja toteutettu logistiikka kruunasi kokonaisuuden.

Kiitos siitä ja näkemisiin!

Näkymiä Kirjurinluodosta.

IAIA 2015 – TERVEISIÄ FIRENZESTÄ

TEKSTI JA KUVAT: HANNA HERKKOLA, YVA RY:N HALLITUKSEN JÄSEN JA NUNU PESU, YVA RY:N ASIAANTUNTIJA

International Association for Impact Assessment'in (IAIA) vuoden 2015 konferenssin pääteemana oli vaikutusten arviointi digiaikana. Seuraava, vuoden 2016, konferenssi pidetään Japanissa Aichi-Nagoya'ssa.

IAIA:n vuotuinen vaikutusarviointiin keskittynyt kansainvälinen konferenssi pidettiin huhtikuussa 2015 Italian Firenzessä, tai kuten italialaiset itse sanovat Florenzia – the city of flowers.

Ekskursiolla Chiantin alueella

Laskeuduimme lämpimään Italian ilmastoon jo seminaaria edeltävänä viikonloppuna osallistuaksemme seminaariin liittyvälle excursiolle. Monista erilaisista vaihtoehtoista olimme päätyneet ottamaan ohjelmaamme vierailun Antinorin ekologiselle viinitilalle. Sunnuntaiaamupäivällä ekskursiobussimme starttasi seminaaripaikan, Firenze Fiera Conference Centerin, ovien edestä kohti Chiantia, jonka rinteille Antinorin viinisuku oli rakennuttanut paikan yrityksensä uudelle pääkonttorille ja viiniviljelmille. Suvun motiivina oli palata takaisin juurilleen, sinne missä viini saa alkunsa.

Antinorin viinitilan arkkitehtuuria.

Viinitilavierailu teki vaikutuksen ja sen ammatillinen anti oli enemmän kuin etukäteen osasimme odottaa. Paikanpäällä ensimmäinen wau-efekti syntyi tavasta, jolla viinitilan rakennukset oli sopeutettu ympäristöönsä. Toinen wau-efekti syntyi paikan näkyvästä

arkkitehtuurista. Opastettu kierros tuotti useampia ihastuneita henkelyksiä osallistujissa, kun pääsimme tutustumaan viinintekoprosessiin, säilytystiloihin rinteiden sisässä maan alla ja lopulta toki myös maistamaan Antinorin viinejä. Kaikessa rakentamisessa oli otettu huomioon ekologisuus, energiatehokkuus, logistiikka, maisema-arvojen säilyminen ja käytännöllisyys. Suunnittelu- ja rakentamisprosessi oli pitkäjänteinen, rakennukset ja rakenteet tehty kestäväksi aikaa eikä laadusta ja ekologisuudesta oltu tingitty edes kustannusten kasvaessa ja aikataulun venyessä.

Tietotulva ja valinnan vaikeus

Maanantaiaamuna alkoi itse seminaari. Avajaistilaisuus täytti suuren auditorion ääriään myöten. Konferenssin puheenjohtaja Giuseppe Magro avasi

Seminaarikeskuksen viihtyisä puutarha. Pääosa tapahtumista sijoittui kuvassa näkyvään vanhaan villaan.

Kaupunkikuvaa jokivarresta.

tilaisuuden, jonka jännitys, tai Italian lämpö, kävi jo joillekin sietämättömäksi – ensimmäistä pyörtynyttä virvoiteltiin heti avajaisten alkumetreillä. Seminaariesitelmät alkoivat heti avajaisten jälkeen. Maanantaipäivä päättyi tervetuloilaisuuteen seminaaripaikan vehreässä puutarhapihassa. Rento puheensorina ja kevyt iltapalatarjoilu siivittivät osallistujia verkostoitumaan.

Jo etukäteen olimme huomanneet, että monia mielenkiintoisia esityksiä oli seminaarissa päällekkäin. Kaikkiaan seminaariohjelmassa oli 649 esitystä. Noin kolmeen päivään ja parhaimmillaan (tai pahimmillaan) viiteentoista rinnakkaiseen sessioon jaettuna tämä aiheutti välillä valinnan vaikeutta. Yksi selkeistä trendiaiheista oli ekosysteemipalvelut, johon liittyviä esityksiä erityisesti Nunu kävi seuraamassa. Nunun omakin esitys "Nature conservation in regional spatial planning" oli osa yhtä ekosysteemipalveluun liittyvien aiheiden sessiota, "Ecosystem services in SEA for regional spatial planning".

Kaksi esiintymistä yhtä aikaa

Hannan strategia oli haistella uusia tuulia ja erikoisempia aihepiirejä, mikä johdatti mm. kuuntelemaan varsin

herättävää esitystä amerikkalaisten mahdollisten Iranin vastaisten sotatoimien terveysvaikutuksista ja Sierra Leonen naisten aseman vaikutuksesta vaikutusarviointien luotettavuuteen ja tasaapuolisuuteen sekä taiteen hyödyntämiseen osana vaikutusarviointia. Hannan oma esitys "Equality in on-line participation" käsitteli sähköisen osallistuminen tasa-arvoisuuden problematiikka. Vuorovaikutus ja osallistuminen olivat esillä monissa eri sessioissa ja erityisesti jo koko seminaarin teemasta "Impact assessment in the digital era" johtuen sähköiset menetelmät korostuivat.

Nunu hetki ennen omaa esitystään.

Hannalla oli alun perin kaksikin esitystä, jotka oli kuitenkin aikataulutettu ohjelmaan päällekkäisille ajankohdille. Onneksi toisen esityksen co-author Kaisa Mustajärvi pelasti tilanteen ja otti yleisönsä aiheella "Facilitated or spontaneous participation: case ESS". Kaisa olikin ekologina juuri oikea henkilö vastaamaan esityksestä nousseisiin kysymyksiin ekosysteemipalveluiden näkökulmasta.

Seminaarissa oli oma alueensa posterinäyttelylle, jossa Suomestakin oli esillä mm. Imperia-hankkeen posterit. Oma tutustumisemme näyttelyyn jäi

pintapuoliseksi. Seminaariesityksestä toiseen sukkulointi ja tiedon ja verkoston paljous alkoi seminaarimatkan loppupuolella jo syödä voimia ja omaksumiskykyä.

Kompaktiin Firenzeen oli helppo tutustua

Ohjelmaa olisi ollut joka päivälle kirjaimellisesti aamusta iltaan, joten valintoja oli pakko tehdä muutenkin kuin seminaariesitysten osalta. Nunu aloitti keskiviikkoamunsa reippaasti Fun Run – lenkillä kymmenien muiden osallistujien kanssa Parco Delle Cascine –puiston maisemissa. Osan järjestetyistä iltatöistä korvasimme omatoimisella tutustumisella kaupunkiin. Firenze on onneksi kompaktin kokoinen kaupunki, joten jo lyhyelläkin kävelykierroksella pääsi näkemään niin Duomon tornin, Arno-joen varren maisemat kuin Ponte Vecchion kuuluisan sillankin.

Osallistuminen seminaaribankettiin Firenzen uudella oopperatalolla oli yksi iltatöistä, johon ehdottomasti halusimme mukaan. Banketissa loistavan ruoan ja maukkaiden juomien ohella verkostoituminen ja keskustelu kollegoiden kanssa elävän musiikin säestyksellä olivat jälleen pääosassa.

Bankettia seuraavan aamun päätösjuhlallisuudet kokosivat jälleen kaikki

Hanna (vas.) ja Kaisa kertaamassa esityksiään ennen H-hetkeä.

reilut 1000 osallistujaa suureen saliin. Tilaisuudessa kuulumme, että seuraava IAIA:n konferenssi järjestetään Japanin Aichi-Nagoyassa 11.-14.5.2016. Abstraktien jättöaika on 26.8.-30.11.2015 ja ilmoittautumisaika konferenssiin 1.11.2015-31.3.2016.

Kaiken tämän jälkeen totesimme, että olimme (taas) proseccomme ansainneet ja suunnistimme kohti viihtyisää katu-kahvilaa. Kyllä maistui!

Linkkejä

IAIAn sivut: <http://www.iaia.org/>

Firenzen kaupungin matkailusivut: <http://www.firenzeturismo.it/en/>

Antinorin Chiantin viinitilan sivut <http://www.antinorichianticlassico.it/en>

IAIA15 konferenssin sivut: <http://conferences.iaia.org/2015/index.php>

IAIA16 konferenssin sivut: <http://conferences.iaia.org/2016/index.php>

Seuraava IAIA-konferenssi pidetään Japanissa.

YVA- ja SOVA-palkinnot jaettiin YVA-päivänä 2015

JANNA RIIKONEN, YVA RY: HALLITUKSEN JÄSEN

Yva ry palkitsi vuoden 2015 YVA-päivänä Helsingin Energian biopolttoaineiden käytön lisääminen YVA-menettelyn sekä Etelä-Karjalan liiton kauppaa, matkailua, elinkeinoja ja liikennettä käsittelevän 1. vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnin. Kemira Chemicals Oy:n märkälujahartsin ja selkeytyksen apuaineen tuotannon siirtäminen Sastamalaan –YVA-menettely sai kunniamaininnan.

Hyvä YVA ja Hyvä SOVA-palkinnot jaettiin vuonna 2014 ansiokituneille YVA- ja SOVA-menettelyille YVA-päivänä 19.3.2015. Palkinnoista päättää Yva ry:n hallitus asettamansa palkintoraadin ehdotusten perusteella. 2015 palkintoraadiin kuuluivat Gilbert Koskela, Leena Lusa, Tapani Kauppinen, Janna Riikonen (pj) ja Reetta Suni.

YVA-menettelyjen osalta raati kävi läpi kaikki vuonna 2014 päättyneet menettelyt. Tammi-helmikuussa raati sai ilahduttavasti kaksi ehdotusta Hyvä YVA-palkinnon saajaksi. Molemmat ehdotukset oli saatu yhteysviranomaisilta ja ne otettiin huomioon harkinnassa painokkaina suosituksina.

SOVA-menettelyjen arviointi on osoittautunut haastavammaksi, sillä menettelyjä ei ole koottu samalla tavalla yhteen kuin YVAt. Tästäkin syystä ehdotukset Hyvä SOVA –palkinnon saajaksi olisivat erityisen tervetulleita!

Muistathan, että ansiokasta YVA- tai SOVA-arviointia voi ehdottaa tunnus-tuspalkinnon saajaksi ympäri vuoden.

Hyvä YVA-palkinto: Helsingin Energian biopolttoaineiden lisääminen

Hankevastaava: Helen Oy

(v. 2014 vielä Helsingin Energia)

YVA-konsultti: Ramboll Finland Oy

Yhteysviranomainen: Uudenmaan ELY-keskus

Hyvä YVA –palkinto myönnettiin Helen Oy:lle YVA-menettelystä Helsingin

Energian biopolttoaineiden käytön lisääminen. YVA:ssa arvioitiin kahta päävaihtoehtoa: uuden monipolttoainevoimalan rakentamista Vuosaareen tai biopolttoaineen rinnakkaispolttoa Hanaaaren ja Salmisaaren voimalaitoksilla. Vuoden 2015 aikana esille on noussut kolmas, hajautettu vaihtoehto kivihiilen käytön vähentämiselle ja lopulta korvaamiselle. Kolmas vaihtoehto ei ollut mukana YVAssa, mutta tämä ei vähennä tehdyn arvioinnin ansioita. Helenin YVAa esiteltiin myös YVA-päivänä 2015,

esitysaineisto löytyy yhdistyksen sivuilta osoitteesta <http://www.yvary.fi/yva-paivat/>.

Biopolttoaineiden YVA-menettelyssä oli vuorovaikutukseen ja sidosryhmätoimintaan panostettu poikkeuksellisen ansiokkaasti. Hankevastaavan tavoitteena on ollut luoda vuorovaikutusmenettelyt, joiden avulla vuorovaikutusta voidaan jatkaa YVAn päättymisen jälkeenkin läpi hankkeen koko elinkaarren. Tämän varmistamiseksi käytetyt vuorovaikutusmenettelyt suunniteltiin

Helsingin Energian biopolttoaineiden käytön lisääminen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä palkintoa olivat ottamassa vastaan: Sofia Gröönroos Heleniltä (toinen vas.), Leena Eerola Uudenmaan ELY-keskuksesta (toinen oik.) ja Joonas Hokkanen Rambollista (oik.). Kunniakirjaa ojentamassa palkintoraadin pj. Janna Riikonen (vas.). Kuva: Salla Jokela

erityisen huolellisesti. Jo vuorovaikutuksen suunnitteluvaiheessa on käytetty mm. haastatteluja, joiden avulla on selvitetty, millä tavoilla sidosryhmät haluavat tulla kuulluksi. Sidosryhmätyössä on käytetty monipuolisesti eri menetelmiä ja menestyksellisesti tavoitettu laaja joukko osallistujia. Esimerkiksi erilaisissa avoimissa yleisötilaisuuksissa ja pienryhmätapaamisissa tavattiin lähes 600 henkilöä. Hankkeesta on viestitty aktiivisesti mm. Helenin Utta voimaa -blogissa (<http://blogi.helen.fi>), joka on edelleen aktiivinen viestintäkanava.

Ympäristövaikutukset on arvioitu perusteellisesti. Laaja ja monipuolinen ai-neisto on koottu YVA-selostukseksi, joka on yli 500-sivuisena varsin massiivinen, mutta kuitenkin havainnollinen ja rakenteeltaan selkeä. Kukin vaikutusten osa-alue on käsitelty omana lukunaan, jossa on kuvattu myös lieventämistoimia ja verrattu hankkeen eri vaihtoehtoja ko. vaikutusten osa-alueen kannalta. Selostuksen rakenteessa raati piti erityisen onnistuneena kunkin vaikutusten osa-aluetta koskevan luvun alkuun sijoitettuja koosteruutuja, jotka tiivistävät luvun asian ja helpottavat laajan aineiston silmäilevää lukemista.

Arviointimenettelyssä panostettiin myös systemaattiseen merkittävyyden arviointiin. Merkittävyys arvioitiin perustuen vaikutusalueen herkkyyteen ja vaikutuksen suuruuteen. Merkittävyyden arvioinnin menettelytapa on kuvattu yleisesti ennen vaikutusarviointiosioita. Vaikutusten merkittävyys on perustellen arvioitu jokaiselle vaikutuskonaisuudelle ja esitetty raportissa yhdenmukaisesti merkitystaulukolla kummallekin arvioidulle vaihtoehdolle.

Hyvä SOVA-palkinto:

Etelä-Karjalan 1.

Vaihemaakuntakaava – kauppa, matkailu, elinkeinot ja liikenne

Palkinnon saa: Etelä-Karjalan liitto
Hyvä SOVA -palkinnon sai tänä vuonna Etelä-Karjalan liitto kauppa, matkailua, elinkeinoja ja liikennettä käsittelevän 1. vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnista.

Vaikutusten merkittävyys, VE1 sijoituspaikkavaihtoehdot A1 ja A2

	Suuri vaikutus	Keskisuuri vaikutus	Pieni vaikutus	Ei vaikutusta	Pieni vaikutus	Keskisuuri vaikutus	Suuri vaikutus
Vähäinen herkkyys	Kohtalainen	Vähäinen	Vähäinen	Ei merkitystä	Vähäinen	Vähäinen	Kohtalainen
Kohtalainen herkkyys	Suuri	A1,A2	Vähäinen	Ei merkitystä	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri
Suuri herkkyys	Suuri	Suuri	Kohtalainen	Ei merkitystä	Kohtalainen	Suuri	Suuri

Rakentamisen vaikutuksesta arvokkaaseen luontotyyppiin voi kohdistua kuivumisvaikutuksia. Vaikutukset ovat vähäisimmät sijoituspaikkavaihtoehdossa A2.
Melu voi aiheuttaa häiriövaikutuksia linnustolle sekä rakentamisen että toiminnan aikana. Sijoituspaikkavaihtoehdoissa A1 ja A2 toiminnallisia meluvaikutuksia voi kohdistua Vuosaaren täyttömäen eteläosiin.

Vaikutusten merkittävyyden arviointitaulukko palkitusta Helsingin Energian biopolttoaineiden käytön lisääminen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

1. vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa raati kiitti sitä, että arvioinnin yhteydessä on arvioitu vaikutukset kaavaratkaisuittain sekä tehty merkintäkohtainen vaikutusten arviointi kullekin kaavamerkinnälle erikseen. Hyvänä toimintatapana pidettiin sitä, että vaikutusten arvioinnin menetelmät ja tulokset on koottu omaan erilliseen raporttiinsa. Kaavamerkintöjen ja

määräysten vaikutusten arviointi on esitetty havainnollisesti taulukkomuodossa erillisellä liitteellä. Vaikutusten arvioinnissa on käytetty selkeää vaikutuslistaa johdonmukaisesti läpi koko arvioinnin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja huomioidaan ottamista suunnittelussa on käsitelty vaikutusten arvioinnin yhteydessä perusteellisesti.

Etelä-Karjalan liiton kauppa, matkailua, elinkeinoja ja liikennettä käsittelevän 1. vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnin palkintoa oli ottamassa vastaan: Etelä-Karjalan liiton kaavoituspäällikkö Marjo Wallenius (oik). Kukkaistyttonä Yva ry:n puheenjohtaja Päivi Karvinen (vas.). Keskellä palkintoraadin pj. Janna Riikonen. Kuva: Kimmo Heikkinen

Vaikutusten arvioinnin erillisraportin laatua ja havainnollisuutta on parantanut sen tarkistuttaminen ulkopuolisella tarkastajalla, joka esitti kehitysehdotuksia ja ideoita raportin selkeyttämiseksi.

Kaava on parhaillaan vahvistettavana ympäristöministeriössä.

Kunniamaininta (YVA-sarja): Kemira Chemicals Oy:n märkälujahartsin ja selkeytyksen apuaineen tuotannon siirtäminen Sastamalaan

Hankevastaava: Kemira Chemicals Oy
YVA-konsultti: ENVIRON Corporation Finland Oy (nykyään osa Ramboll-konsernia)

Yhteysviranomainen: Pirkanmaan ELY-keskus

Varsinaisen Hyvä YVA –palkinnon lisäksi Yva ry myönsi myös kunniamaininnan Kemira Chemicals Oy:lle YVA-menettelystä Kemira Chemicals Oy:n märkälujahartsin ja selkeytyksen apuaineen tuotannon siirtäminen Sastamalaan.

Kunniamaininta myönnettiin ansiokaasta riskien arvioinnista ja poikkeustilanteiden vaikutusten arvioinnista YVA-menettelyn yhteydessä. YVA-menettelyssä oli poikkeuksellisen laaja arvioitu suunniteltuun toimintaan,

Kemira Chemicals Oy:n märkälujahartsin ja selkeytyksen apuaineen tuotannon siirtäminen Sastamalaan YVA-menettelyn saamaa kunniamainintaa olivat ottamassa vastaan: Anne Nikula-Ranne Kemira Chemicals Oy:stä (vas.), Lena Korkea-Aho Environilta sekä Leena Ivalo Pirkanmaan ELY-keskuksesta.

Kuva: Kimmo Heikkinen

rakentamisvaiheeseen sekä mahdollisiin poikkeustilanteisiin liittyviä riskejä. Riskien arvioimiseksi on laadittu YVA-vaiheelle poikkeuksellisen laajat selvitykset, mm. vesistömallinnus, joka antoi uutta merkittävää tietoa. Riskien arvioinnissa hyödynnettiin myös YVA-konsultin kansainvälisiä osaajia.

Poikkeustilanteiden vaikutusarviointi ulotettiin harvinaisen laajalle

tarkastelualueelle, yli maakunnan rajojen. Arvioinnissa tarkasteltiin mahdollisia poikkeustilanteiden vaikutuksia mm. Virttaankankaan tekopohjavesilaitoksella, jossa tuotetaan juomavesi Turun seudulle, sekä Kokemäenjokeen rajoittuvaan Natura-alueeseen. Huolellisen arvioinnin avulla tunnistettiin riskien hallinnan vaativuus hankkeen jatkosuunnittelussa.

Hyvä YVA ja Hyvä SOVA –ehdotuksia voi jättää ympäri vuoden!

Muistathan, että palkintoehdotuksia voi jättää ympäri vuoden. Yhdistyksen nettisivuilla osoitteessa <http://www.yvary.fi/yva-palkinto/> on jatkuvasti avoinna ehdotuslomake. Lomakkeella voi jättää tiedot palkittavaksi ehdottamastaan YVA- tai SOVA-menettelystä tai suositella henkilökohtaisen tunnustuspalkinnon saajaa. Samalla pyydetään jättämään lyhyt perustelu, jonka lisäksi palkintoraati luonnollisesti tutustuu ehdotettuun menettelyyn. Vinkkejä mahdollisista palkittavista voi myös antaa hallituksen jäsenille sähköpostitse. Erityisen tervetulleita ovat vinkit ansioituneista SOVA-selvityksistä!

YVA-palkinto –sivulla on ehdotuslomakkeen lisäksi nähtävissä kilpailun säännöt sekä aiemmat palkitut. Kaikki sivun kautta jätetyt ehdotukset tulevat raadin tietoon, ja ne huomioidaan asianmukaisen vuoden palkintoharkinnassa. Seuraavassa YVA-päivässä keväällä 2016 palkitaan vuoden 2015 aikana päättyneiden menettelyiden parhaimmisto palkintosääntöjen mukaisesti.

<http://www.yvary.fi/yva-palkinto/>

YVA-päivien 2015 esitelmät

KUVAT: ERKKI IKÄHEIMO

YVA-päivä pidettiin Pasilassa Senaattikiinteistöjen auditoriossa 19.3.2015. YVA-päivän avasi Yva ry:n puheenjohtaja Päivi Karvinen. YVA-päivän esitysten lyhennelmät ovat esitetty alla. Useimmat lyhennelmät ovat opiskelijaosallistujien kirjoittamia ja ovat heidän omia tulkintoja eivätkä esitelmien pitäjät ole useimmiten tarkistaneet niitä.

YVA-päivän avaus

Yva ry:n puheenjohtaja Päivi Karvinen toivotti YVA-päivän osallistujat lämpimästi tervetulleiksi ja esitteli Yva ry:n hallituksen jäsenet. Hän kertoi, että ensimmäisen kerran YVA-päivässä on myös Twiittaus-mahdollisuus ja toivoi runsaasti twiittejä. Päivi pohti, että voisiko Yva ry järjestää Suomessa IAIA:n vuotuisen konferenssin. Yva ry on hyväksytty jäseneksi Tieteellisten Seurojen Valtuuskuntaan (TSV). Päivi kertoi myös, että Yva ry järjestää kesällä 2015 ekskursion Poriin ja pääaiheena on tuulivoiman ympäristövaikutukset. Lopuksi hän esitteli yleisölle YVA-päivän puheenjohtajan Timo Huhtisen.

LYHENNELMÄ: ERKKI IKÄHEIMO,

IMPAKTIN PÄÄTOIMITTAJA

Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnan (TSV) tervehdys

TSV:n toiminnanjohtaja Lea Ryytänen-Karjalainen kiitti Yva ry:tä kutsusta tulla esittämään TSV:n tervehdys tilaisuudessa. TSV:hen kuuluu lähes 270 tieteellistä seuraa ja 4 tieteellistä akatemiaa. Henkilökuntaa TSV:ssä on n. 30.

Yva ry on yksi TSV:n uusimmista jäsenseuroista. Eräitä TSV:n painopiste-alueita on saada nuoria tutkijoita mukaan toimintaan, edistää seurojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja edistää avointa julkaisutoimintaa. TSV tarvitsee jäsenyritystensä aktiivisuutta toteuttaakseen tavoitteitaan. TSV myöntää myös konferenssiavustuksia seuroilleen kansainvälisten tieteellisten konferenssien järjestämiseen. Lopuksi Lea toivoi jäsenyrityksiltään yhteydenottoja, ideoita ja aktiivista osallistumista.

LYHENNELMÄ: ERKKI IKÄHEIMO,

IMPAKTIN PÄÄTOIMITTAJA

YVA-direktiivin muutoksen täytäntöönpano

Lakimiesharjoittelija Teija Pellikainen ympäristöministeriöstä esitteli Euroopan Unionin ja komission yhteistyön tuloksena syntyneitä direktiivimuutosta koskien ympäristövaikutusten arviointia. YVA-direktiivi hyväksyttiin parlamentissa ja neuvostossa vuoden 2014 maaliskuussa. Pellikainen kertoi, että direktiivillä on kolmen vuoden

täytäntöönpanoaika, joten direktiivin tulee olla käytössä viimeistään vuonna 2017. Ympäristöministeriön aikataulu tähtää direktiivin lainvoimaisuuteen toukokuuhun 2017 mennessä ja direktiivimuutoksen valmistelu on parhailaan käynnissä ympäristöministeriössä.

Pellikainen kertoi, että ympäristöministeriö on asettanut maaliskuussa 2015 laajapohjaisen työryhmän valmistelemaan direktiivin edellyttämiä muutoksia. Ensimmäisessä työvaiheessa työryhmä valmistelee direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset ja toisessa työvaiheessa valmistellaan ehdotukset YVA-menettelyn yhteensovittamiseksi kaavoitukseen ja lupamenettelyihin.

Direktiivin myötä lähes kaikkiin sen artikloihin on luvassa muutoksia. Pellikaisen mukaan keskeisimpiä muutoksia ovat esimerkiksi muutokset direktiivin sisältämiin YVA-menettelyn määritelmiin. Direktiivimuutoksen jälkeen YVA-menettelyn määritelmään sisältyy arviointiselostuksen laatiminen, kuulemismenettelyt, viranomaisen tarkastelu arviointiselostuksesta sekä uutena kohtana viranomaisen laatima perusteltu

päätelmä. Perusteltu päätelmä tarkoittaa viranomaisen antamaa päätelmää hankkeen ympäristövaikutuksista ja se on annettava jo nyt menetelmään lukeutuvan viranomaislausunnon lisäksi. Perusteltu päätelmä tulee liittää lupaan ja se on yhteydessä Pellikaisen esittelemän YVA:n ja luvan yhteyden vahvistamiseen. Luvan sisältövaatimuksiin tulee direktiivin myötä muun muassa seuraavallaisia määräyksiä: ympäristöehdot, kuvaus lieventämistoimista, mahdolliset seurantatoimenpiteet ja tiedottaminen.

Lisäksi YVA:t tulee sovittaa yhteen muiden ympäristöarviointien kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että mukana on esimerkiksi velvollisuus vaikutusten arvioinnin yhteensovittamisesta Natura-arvioinnin kanssa. Uudessa direktiivissä ympäristövaikutusten arviointiselostukselle on asetettu yhteisiä muotovaatimuksia, mikä helpottaa arviointiselostusten vertailua keskenään. Sisällöllisesti YVA:ssa tulee olla kuvaus hankkeen olennaisista ominaisuuksista, merkittävistä vaikutuksista, vaihtoehtojen vertailu sekä kuvaus lieventämistoimista. Arviointiselostuksen on perustuttava viranomaisen antamaan lausuntoon arviointiohjelmasta ja sen on oltava riittävän kattava, jotta perusteltu päätelmä voidaan antaa. Direktiivin voimaantulon myötä asiakirjojen saatavuus ja yleisön osallistuminen itse prosessiin paranee, kun kaikki asiakirjat on asetettava julkisesti saataville sähköisessä muodossa.

LYHENNELMÄ: ANNI LINDHOLM, MAISEMA-
ARKKITEHTI YO, AALTO-YLIOPISTO

Imperia-hankkeen kuulumiset ja ARVI-työkalu

Jyri Mustajoki Suomen ympäristökeskuksesta esitteli IMPERIA-hankkeen kuulumisia ja ARVI-työkalun tämän hetkistä tilannetta. Kyse on SYKE:n koordinoimasta EU-osarahoitteisesta IMPERIA-hankkeesta, jonka tavoitteena on kehittää menetelmiä, työkaluja ja toimintatapoja hyödynnettäväksi YVA- ja SOVA-menettelyssä. Tavoitteena on muun muassa parantaa yleisön osallistumismahdollisuuksia,

vaikutusarvioinnin puolueettomuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vaikutusten merkittävyyden arvioinnin johdonmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta.

Hankkeen alkuosa on mennyt arvokkaan tietotaidon ja kokemuksen keräämiseen ja nyt hankkeessa on meneillään viimeinen vuosi. Mustajoki kertoi, että hankkeen aikana käytäntöjä on testattu 8 eri pilottihankkeessa ja edessä on aineiston kokoaminen ja synteessin teko, minkä jälkeen hankkeen tuloksista päästään raportoimaan. Päätösseminaarin päivämääräksi on varmistunut 9.11.2015. Suurimmiksi kysymyksiksi Mustajoki mainitsi olennaisten vaikutusten ja vaikutusketjujen tunnistamisen, jonka myötä arviointi osataan kohdistaa olennaisiin seikkoihin. Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut saada selvyyttä selostuksen sisältöön ja siihen, miten tieto saadaan välitettyä lukijalle mahdollisimman hyvin. Hankkeen tuloksena on syntynyt erilaista aineistoa, jota voidaan soveltaa ohjelma- ja selostusvaiheessa. Työn tuloksena ovat syntyneet esimerkiksi Hyvät käytännöt-opas, Käytännön esimerkkejä-julkaisu ja erilaisia Internet-kyselypohjia arvioinnin tueksi. Kaikki hankkeen aikana tuotettu materiaali on löydettävissä Jyväskylän yliopiston IMPERIA-hankkeen sivuilta (www.imperia.jyu.fi).

Arvioinnin kehittämiseen liittyy olennaisena osana arvioinnin avuksi suunniteltu ARVI-työkalu. ARVI-työkalu tukee ympäristövaikutusten arvioinnin laativimista ja sen avulla arvioitavaa tietoa pystytään helposti havainnollistamaan ja kiteyttämään helposti luettavaan

muotoon selostusta varten. Hankkeessa on pohdittu erilaisia tapoja havainnollistaa vaikutuksia ja niiden merkittävyyttä YVA-selostuksessa ja tultu siihen tulokseen, että yksinkertainen kaavio on paras tapa havainnollistaa ja vertailla eri vaihtoehtojen vaikutuksia. Työkalu toimii Excel-pohjaisena taulukkona, jonne jokainen projektin asiantuntija kirjaa omat arviointituloksensa. YVA-projektipäällikkö kokoaa tiedot ARVI-työkaluun, minkä jälkeen arvioinnista voidaan tuottaa yhteenvetotaulukoi- ta. Työkalua kehitetään edelleen käyttäjäkokemusten perusteella, mutta se on koettu hyväksi ja toimivaksi ratkaisuksi arviointimenettelyn yhtenäistämiseksi ja vertailun sujuvoittamiseksi.

LYHENNELMÄ: ANNI LINDHOLM, MAISEMA-
ARKKITEHTI YO, AALTO-YLIOPISTO

Balticconnector maakaasuputki Inkoo – Paldiski

Gasum Oy:n YVA- ja ympäristölupa-asiantuntija Lauri Erävuori esitti lyhyesti Balticconnector - maakaasuputki-hankkeen kuulumiset. Erävuori on tuonut hankkeen taustoja tarkemmin esille jo edellisvuoden YVA-päivillä.

Suomenlahdelle, Suomen Inkoon ja Viron Paldiskin välille, suunniteltavan maakaasuputken tarkoituksena on parantaa maakaasun alueellista saatavuutta sekä toimitusvarmuutta. Tämä Suomen ja Viron maakaasuverkostot yhdistävä Balticconnector on yksi EU:n tukema prioriteettihanke, jonka tavoitteena on luoda EU-maiden välille toimivat energiamarkkinat.

YVA-hanke on lähtenyt käyntiin tammi-kuussa 2014 yhteysviranomaisille toimitetulla arviointiohjelmalla. Suomessa yhteysviranomainen antoi lausuntonsa YVA-ohjelmasta myöhemmin samana keväänä. Virossa ohjelmaa tarkennettiin kaksi kertaa ennen Viron ympäristöministeriön hyväksyntää heinäkuussa 2014. Suomelle ja Virolle sisällöllisesti samat arviointiohjelmat toteutetaan arviointiselostusten osalta toisistaan erillään ja molemmat hankemaat keskittyvät omaan alueeseensa. Vaikka YVA-menetelmä onkin hankemaiden kesken erilainen, tulevat asiakirjat samanaikaisesti julkisesti nähtäville. Rajat ylittävistä vaikutuksista laaditaan oma raportti, joka liittyy kansainväliseen kuulemiseen.

Hanke on moniulotteinen sijoittuessaan kahden valtion alueelle. YVA-menetelmässä sovelletaan niin Suomen ja Viron välistä sopimusta kuin ns. Espoon sopimusta. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että Suomi pyytää Virolta lausuntoa ja toisinpäin. Hankkeesta saavat lausua mielipiteensä myös muut valtiot, joihin merkittäviä ympäristövaikutuksia voi kohdistua. Ainoastaan Venäjä on ilmoittanut kiinnostuksensa mielipiteen lausumiseen.

Kansainvälinen arviointiselostus käännetään usealle kielelle. Erävuori totesi, että usean sadan sivun pituiseksi kasvanut asiakirja onkin alkukevään aikana käännettävä englannin, ruotsin sekä viron kielille. Lisäksi tiivistelmät käännetään liettuan, latvian sekä venäjän kielille. Tavoitteena on saada selostus yhteysviranomaiselle vielä toukokuun 2015 aikana.

LYHENNELMÄ: SALLA JOKELA,
YMPÄRISTÖINSINÖÖRI (AMK), JYVÄSKYLÄN
YLIOPISTO

FIR1-tutkimusreaktorin käytöstäpoiston YVA ja jatkotoimet

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n johtava tutkija Olli Vilkkamo tarjosi katsauksen Suomen ensimmäisen ydinlaitoksen YVA:n tilasta ja jatkotoimista. Koulutuksessa, tutkimuksessa, iso-
tooppien tuotannossa ja sädehoidossa

hyödynnetty FIR1 -reaktori on toiminut Espoon Otaniemessä vuodesta 1962. Tämä TRIGA Mark II -ydinreaktorin käytöstä poistoa koskeva YVA-menetelmä päättyi yhteysviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön lausuntoon helmikuussa 2015.

FIR1:n YVA-selostuksessa hankevaihtoehtoina on tarkasteltu välitöntä ja viivästettyä purkamista. Korkea-aktiivisen ydinjätteen käsittelyvaihtoehtoina on arvioitu palautusta Yhdysvaltoihin sekä välivarastointia ja loppusijoitusta Eurajoelle, Olkiluotoon. Arviointiselostus oli yhteysviranomaisen mukaan riittävä. Lausuntojen mukaan, mikäli ydinpoltoaine palautetaan Yhdysvaltoihin, on sen turvallisuus ja taloudellisuus tärkeää. Energiayhtiö huomauttaa lausunnossaan, että johtuen tiukasta aikataulusta, olisi purkujätettä välivarastoitava Otaniemessä. Otaniemi voisi mahdollisesti toimia välivarastointipaikkana noin 20 vuoden ajan, jolloin jätteen aktiivisuustaso olisi laskenut ja ydinvoimalaitosten vastaava loppusijoitus toteutuu, Vilkkamo toteaa ja lisää, että VTT aikoo ottaa esille tulleita huomautuksia jatkotoimenpiteissä huomioon.

YVA-menetelmässä ja jatkotoimia suunniteltaessa on hyödynnetty vastaavien tutkimusreaktoreiden purkuhankkeita. Relevanttina vertauskohteena on toiminut mm. Tanskan DR-2. TRIGA -ydinreaktoreita on maailmassa ollut yhteensä 70, joista käytössä on vielä parikymmentä. FIR1:n käytön lopettaminen on suunniteltu toteutettavaksi mahdollisesti jo kesällä 2015. YVA:ia varten laadittiin erillisselvityksiä, joita voidaan

myöhemmissä suunnittelu- ja lupavaiheissa hyödyntää. Tavoitteena on aloittaa mm. Yhdysvaltojen Department of Energy:n ja VTT:n väliset sopimusneuvottelut sekä purkus suunnittelu vuoden 2015 aikana. Ydinenergialain nojalla jätehuoltotoimet velvoittavat Teknologian tutkimuskeskusta kuitenkin vielä pitkään, Vilkkamo huomauttaa.

LYHENNELMÄ: SALLA JOKELA,
YMPÄRISTÖINSINÖÖRI (AMK), JYVÄSKYLÄN
YLIOPISTO

YVA:n laatu Suomessa

Filosofia tohtori Kimmo Jalava esitteli väitöskirjansa tuloksia esityksessään. Hän etsii väitöskirjassaan vastausta kysymyksiin, mitä on laatu, mitä on YVA ja mitä YVA:n pitäisi olla. YVA:n tarkoitus ja tavoitteet ovat kestävän kehityksen tukeminen ja haitallisten ympäristövaikutusten ennaltaehkäisy.

YVA:n laatututkimuksia on tehty noin 45 vuoden ajan ja ne ovat saaneet alkunsa USAssa. Nykyisin noin 190 valtiossa on jonkinlainen YVA käytössä.

Väitöskirjan taustalla olevat lähtökohdat ovat: tutkimuskohteena on YVA-menetelmä Suomessa, laatua ja siihen vaikuttavia elementtejä tutkitaan usealla eri lähestymistavalla, laatu on suhteellinen käsite ja sitä on arvioitava suhteessa YVA:n vaikuttavuuteen, YVA:n vaikuttavuutta ei voi mitata, pyritään tutkimaan miten YVA:a käytännössä käytetään ja tulkitaan, tavoitteena on sanoa kuinka asiat voisivat olla eikä sitä kuinka ne ovat, YVA on tapauskohtainen ja päätökset tehdään tilansidonnaisesti ja YVA:ssa joudutaan

tasapainottelemaan varovaisuuden ja tehokkuuden välillä.

Väitöskirja sisältää useita osatutkimuksia. Nämä ovat: YVA:n sisältö ja menettelyn laatu, epävarmuuksien ja riskien tarkastelu YVA:ssa, arviointitulosten kuvaaminen ja kommunikointi, vaikutusten seuranta YVA:an liittyen ja Suomalainen YVA-järjestelmä.

Väitöskirjassa tehdään seuraavia päätelmiä: YVA-järjestelmä on vakiinnuttanut asemansa Suomessa ja menettelyllisiä vaatimuksia noudatetaan ja toimijat tuntevat ne; yhteisviranomaisjärjestelmä on suomalaisen YVA:n vahvuus; YVA-menettelyssä tuotetaan laaja-alaisesti erilaista ympäristötietoa; yksittäisten YVA-menettelyiden suhteen laadussa on vaihtelua ja vaatimuksiin nähden huonojakin tapauksia löytyy; menettelyissä tunnistettujen hankaluuksien voidaan usein katsoa liittyvän näkökulmien valintaan ja asioiden merkityksien riippuvuuteen tarkastelurajauksesta ja lähtökohdista; YVA-menettelyt kuitenkin näyttivät tukevan mahdollisuutta useiden erilaisten tulkintojen esittämiseen hankkeiden mahdollisista vaikutuksista ja hankkeiden merkityksestä.

Muita väitöskirjassa esitettyjä päätelmiä olivat: YVA-selostuksissa esitetään suhteellisen vähän tarkkoja vaikutusennusteita; YVA:t kuitenkin palvelevat hyvin sen kuvauksessa, minkä tyyppisiä vaikutukset mahdollisesti ovat ja kuinka todennäköisiä ne ovat; erilaisia tulkintoja vaikutuksista esitettiin vähän; sekä seurantatuloksia ei käytetty arviointien oikeellisuuden tarkasteluun, vaan hankkeen vaikutusten arviointiin ja seuranta määrittyi yleensä erilaisten seurantahankkeiden varaan.

YVA ei ole päätöksen teon väline, vaan sitä on tarkoitus käyttää päätöksenteon tukena. Tämä korostaa dokumentoinnin tärkeyttä. YVA on yksi laadunvarmistuksen elementti ja siinä tulisi tuottaa mahdollisimman laaja tietopohja. On varottava tiedon integrointia, koska se lisää erilaisten tulkintojen mahdollisuuksia.

Lopuksi Kimmo Jalava totesi, että laatututkimukset, jotka keskittyvät

vaatimusten noudattamiseen, antavat vain vähän uutta itse YVA:n tekemiseen. Sen sijaan tapauskohtaiset tutkimukset siirtävät tietoa YVA:n tekijöille muiden tekemistä YVA-menettelyistä.

LYHENNELMÄ: ERKKI IKÄHEIMO,
IMPAKTIN PÄÄTOIMITTAJA

Teollisuuspäästödirektiivin edellyttämä perustilaselvitys

Mikä on teollisuuspäästödirektiivin perustilaselvitys? Mikä on sen suhde YVA:an? Tästä kertoi Pirjo Tuomi, joka on ollut tekemässä kätevää opasta asiasta.

Perustilaselvityksessä ei ole kysymys radikaalista mullistuksesta. Meillä Suomessa maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellot ovat olleet voimassa ennenkin. Itse asiassa Suomi on näissä asioissa EU:ta paljon edellä.

EU:n teollisuuspäästödirektiivi määrittelee nyt vähimmäissäännöt isojen ns. ”direktiivilaitosten” maaperän ja pohjaveden perustilan arviointiin ja tarvittaessa sen palauttamiseen. Meillä nämä pelisäännöt on kirjoitettu selvällä Suomen kielellä uuteen ympäristönsuojelulakiin. Uusi YSL tuli voimaan 1.9.2014.

Ympäristöministeriö tilasi perustilaoppaan konsultilta nimeltä *Golder Associates Oy*. Kirja on julkaistu sarjassa ympäristöhallinnon ohjeita. Se on ohje toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille. Kuten aina, ministeriö korostaa että ohje ei ole sitova siinä missä laki tai asetus. Opas on kuitenkin hyvä ja selkeä. Kukaan tervejärkinen suunnittelija ei jätä sitä lukematta.

Mitä YVA:an tulee, Pirjo Tuomi kertoi että sen ja teollisuuspäästödirektiivin laitosluetteloissa on eroja. Nyrkki-sääntö on, että jos YVA tarvitaan, niin perustilaselvitystä koskevat pykälätkin kannattaa tarkistaa.

Perustilaselvitykset eivät ole iso bisnes vaan harvinaista herkkua. Esimerkiksi vuonna 2014 loppui 45 yvaa. Niistä vain 9 olisi koskenut direktiivilaitoksia: 3 voimalaa, 3 teollisuuslaitosta, 2 jätehuoltolaitosta ja 1 kanalan laajennus.

Perustilaselvitys on näköalaltaan suppeampi kuin YVA:n nykytilan kuvaus, mutta maaperä- ja pohjavesiasioissa puolestaan YVA:a syvällisempi. Tarkkuutta tarvitaan varsinkin vaarallisissa aineissa, kemikaaleissa, jätteissä ja ravinteissa. Jos niitä on ja ne voivat mennä maahan tai pohjaveteen, selvitystä tarvitaan. Jos niitä ei ole, selvitystä ei tarvita, mutta tilanne tulee kertoa ympäristölupahakemuksessa.

Perustilaselvityksiä tehdään kun ympäristölupaa haetaan uudelle direktiivilaitokselle tai sen luvan ensimmäiselle uusimiselle. YVA:a voi hyödyntää perustilaselvityksessä: siinä voi jo koota ison osan tarvittavista asioista. Jos teet laajennushankkeen YVA:a, vilkaise opasta! Ja muista, että oppaasta saa hyviä vinkkejä muihinkin YVA-prosesseihin – siis vaikka lain vaatimaa perustilaselvitystä ei tarvittaisikaan.

Perustilaselvityksessä kysytään perusjuttuja: Mikä on kohteen teollinen historia? Mitkä ovat päästölähteet, ympäristön olosuhteet, maaperän ja pohjaveden kemiallinen tila? Näitä tarvitaan yleensä muutenkin YVA:a ja teknistä suunnittelua varten. Hyvä vinkki oli kuvien teettäminen havainnollistamaan kohteen geologiaa ja hydrogeologiaa. Hyvä kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa.

Usein tärkeä kysymys on: Ovatko maaperän ja pohjavesien haitta-ainetutkimukset riittäviä ja ajan tasalla? Niistä on syytä esittää numeroita ja faktoja. Pelkällä ainekirjoituksella asiasta ei selviä.

Perustilaselvityksen kauneus on siinä, että se tehdään sekä hankkeen alussa

että lopussa. Kun laitoksen toiminta loppuu, perustilaselvitys uusitaan. Jos maaperässä ja pohjavesissä havaitaan eroja, perustila palautetaan. Ei retkeilyjääkään saa jättää jälkeensä roskaa.

Lue lisää: Ympäristönsuojelulain mukainen perustilaselvitys. Ympäristöhallinnon ohjeita 8/2014.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/136558>

LYHENNELMÄ: TAPANI VEISTOLA,
ERITYISASIAINTUNTIJA, SUOMEN
LUONNONSUOJELULIITTO

YVA-yhteysviranomaistoiminnan kehittäminen, YVAKELA-työryhmä

Ympäristöministeriön neuvottelevan virkamies Seija Rantakallio esitteli reilut kaksi vuotta koossa olleen työryhmän ajatuksia siitä, miten YVA-lain soveltaminen saataisiin taatusti yhteneväiseksi jokaisessa ELY-keskuksessa. Työryhmän nimi lyhentyi YVAKELAksi, kehittäminen ja laadun mukaan.

Työryhmässä pohdittiin nimensä mukaisesti YVA-menettelyn laadunvarmistusta ja yhteysviranomaisten keskinäisen yhteistyön lisäämistä, jolloin yksittäisten hankkeiden yhteisvaikutukset tulisivat otettua huomioon sujuvasti jo YVA-menettelyn alusta alkaen. Tämä edellyttää viranomaisten ja hankekeuvastaavien välistä kommunikaatiota heti menettelyn alkumetreiltä alkaen. Lisäksi työryhmä nosti esiin osallistumismahdollisuuksien moninaistamisen ja paremman tiedottamisen, etenkin

sähköisiä osallistumismahdollisuuksia tulisi parantaa. Tavoitteena onkin kehittää mahdollisimman sujuva YVA-menettelypolku, joka tukisi YVA-menettelyä edellyttävän hankkeen suunnittelua, eikä olisi vain irrallinen, lakisääteinen paperisota.

Työryhmä kartoitti ELY-keskusten välisiä eroja, joita esiintyy sekä tehtävämäärien että etenkin tehtävien sisältöjen välillä. Esimerkkinä Rantakallio mainitsi Pohjanmaan tuulivoimalahankkeet, joiden suuren määrän takia Pohjanmaan ELY-keskukset tuntuvat tahrattomasti ”erikoistuneen” tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyyn. YVAKELA-työryhmä esittikin joidenkin ELY-keskusten erikoistumista, jos tämä on otollista. Näin tietäntyyppisten hankkeiden asiantuntijuus keskittyisi yhteen ELY-keskukseen ja päätökset olisivat täten yhtenevästi tehtyjä. Lisäksi työryhmä esittää, että viranomaiset voisivat pitää yhteyttä toisiinsa vaikkapa videokokouksin, ja jakaa näin asiantuntijuuttaan toisilleen. Opiskelijan mieltä lämmitti kuulla, että yhteysviranomaisen käsikirjan laatiminen sekä tukiaineiston kehittäminen ja ajantasaistaminen on myös asialistalla. Tämä lienee YVA:n työkaluja käyttävillekin helpotukseksi, mene ja tiedä. Niin ikään toive tiiviistä ja selkeistä selostuksista kuulostaa erittäin hyvältä.

Työryhmä esittää siis yhteysviranomaistoiminnan tarpeiden mukaan uudelleenjärjestelyä valtakunnallisella tasolla, sekä jatkuvaa viranomaisten kouluttamista ja keskinäistä kommunikointia. Sen lisäksi, että yhteysviranomaiset kommunikoivat keskenään, tulisi hankekeuvastaavan kanssa tehdä yhteistyötä heti alusta alkaen. Näin myös muut menettelyt, kuten kaavoitus ja luvitus, liittyyisivät luontevasti YVA-menettelyn kanssa yhteen.

Kommenttipuheenvuoro

Työryhmän mietintöön oli sanansa sanottavana EPV Tuulivoima Oy:n edustaja Sami Kuitusella, joka oli huolissaan siitä, että YVAKELA-työryhmän ehdotukset saattaisivat pidentää menettelyn

kestoa. Kuulemisaikoja tulisi supistaa tiedottamista tehostamalla, jotta halukkaat ehtisivät reagoida, kuitenkin menettelyä pitkittämättä. Lisäksi Kuitunen jatkojalosti työryhmän ideaa hankekeuvastaavan ja YVA-viranomaisen yhteistyöstä ohjauskokoukseksi, joka varmasti helpottaisi molempien osapuolien työtä suuntaviivojen selventyessä heti menettelyn alkumetreillä. Menettelyä varmasti jouhevoittaisi myös Kuitusen ajatus siitä, että viranomainen ja hankekeuvastaava tekisivät tiiviimpää yhteistyötä koko menettelyn ajan ja pystyisivät kommunikoimaan läpi menettelyn, eikä vain kuulemisten ja lausuntojen yhteydessä. Yksi nurinkurinen ongelma on Kuitusen mukaan se, että YVA-menettelyä varten kerätään valtava määrä tietoa, mutta tiedon jakaminen takkuu. Siksi hänkin suosittelee ELY-keskusten ”erikoistumista” tai ainakin viranomaisen välistä kommunikaatiota.

Jotta YVA-menettelyssä säästyttyisiin turhalta työltä, korosti Kuitunen arviointivaiheen tärkeyttä. Tämän lisäksi hän esitti ajatuksen osallistumisen ja arviointisuunnitelman sekä arviointiohjelman yhdistämisestä sijoittamishankkeissa. Tämä, sekä kuulemisaikojen muuttaminen kuitenkin vaatisi lainmuutoksia, joten Kuitunen heitti YVApallon ympäristöministeriön seuraavalle työryhmälle, joka onkin jo työn touhussa YVA-direktiivin päivittämisen ja käytäntöönpanon parissa. Lopuksi hän tiivistä varmasti monen allekirjoittaman toiveen; YVA-menettelyn tulisi olla ennakoitava, ketterä ja joustava

työkalu sekä viranomaisille että hanke-vastaaville.

LYHENNELMÄ: JOHANNA HIRVIKALLIO,
YMPÄRISTÖNSUOJELUTIETEEN OPISKELIJA,
HELSINGIN YLIOPISTO

YVA-menettelyn ja tuulivoimayleiskaavan yhteensovittaminen

”Parhaimmillaan YVA ja kaavoitus keskustelevat hyvin keskenään ja kuulemiset toteutetaan yhtäaikaaisesti”, totesi Tuukka Pahtamaa, ylitarkastaja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta YVA-päivän esityksessään.

Ympäristövaikutusten arviointinnettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamisen perusteet löytyvät YVA-lain yhteistyöedellytyksestä. Yhteensovittamisen vuoksi vaikutusten arvioinnissa ja menettelyissä on huomioitava kummankin prosessin vaatimukset. Pahtamaa totesi, että yhteensovittamista toteutetaan paraikaa monessa kunnassa.

YVA- ja kaavoitusprosessien vaiheiden ajoittumista Pahtamaa havainnollisti kuviolla, jossa kaavoituksen vaiheet seuraavat välittömästi YVA-menettelyn vaiheita. Koko prosessi YVA:n aloittamisesta kaavan valmistumiseen asti on Pahtamaan mukaan mahdollista toteuttaa 1,5–2 vuodessa. Käytännössä tähän on pystytty joissain hankkeissa.

Vuorovaikutukseen ja kuulemiseen liittyvät säännökset ovat YVA- ja kaavoituslainsäädännössä keskeisiltä osin samanlaisia, mikä tukee yhteensovittamista. YVA-selvitykset ovat kaavoitukseen tarvittavia selvityksiä perusteellisempia

ja palvelevat kaavaa sellaisinaan. YVA tuo kokonaisuuteen mukaan vaihtoehtotarkastelun, jonka merkitys korostuu tuulivoimahankkeissa.

Tuulivoimahankkeisiin saadaan monilta tahoilta lausuntoja, joita voidaan hyödyntää sekä YVA:ssa että kaavoituksessa. Tuulivoimahankkeet aiheuttavat monenlaisia vaikutuksia, joista Pahtamaa korosti ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia niiden osoittauduttua olennaisiksi kaavan hyväksyttävyyden kannalta. Pahtamaan mukaan hankkeiden toteuttajien tekemien riskiarviointien pohjalta hankkeet pitäisi pystyä muotoilemaan siten, että vaikutukset eivät muodostuisi pysyviksi esteiksi hankkeiden toteuttamiselle.

YVA:n ja kaavoituksen yhteensovittamisen lisäksi ELY-keskusten tavoitteena on lausua yhtäaikaaisesti YVA-suunnitelmasta ja Natura-arvioinnista.

Pahtamaa kannusti hankkeiden toteuttajia ottamaan ympäristönäkökulmat huomioon riskienhallinnassaan: korkealaatuiset ympäristöselvitykset, asianmukaiset kuulemiskäytännöt ja sopiva voimallaitosten sijoittelu luovat pohjan sosiaaliselle toimiluvulle.

LYHENNELMÄ: HAKALA OUTI, KTM, MMK (HY),
HELSINGIN YLIOPISTO

Ympäristöhallinnon lupaprosessien sujuvoittamistyöryhmän tulokset

Ministeri Lauri Tarasti esitteli puheenvuorossaan johtamansa arviointiryhmän työn tulokset, jotka sisälsivät

kaikkiaan 19 ehdotusta ympäristölupamenettelyiden sujuvoittamiseksi. Tarasti puhui ympäristölupamenettelyn monimutkaisuudesta ja sen sujuvoittamisen tarpeesta. Esityksessään hän keskittyi YVA:n kannalta keskeisiin ehdotuksiin.

Arviointiryhmä ehdottaa ensinnäkin, että erillisten ympäristöllisten lupamenettelyjen yhdistämisen hyödyt ja haitat selvitetään perusteellisesti. Tämä toteuttaisi niin sanottua yhden luokun periaatetta. Tarastin mukaan tällaisen periaatteen varsinainen toteuttaminen voi olla liian monimutkaista, mutta taustalla olevaa ajatusta voidaan hyödyntää.

Arviointiryhmän selvityksessä ehdotetaan myös kaavoituksen ja YVA-menettelyn tehokkaampaa yhteensovittamista. Lisäksi ehdotetaan Natura-arvioinnin tekemistä YVA-menettelyn yhteydessä. Tämä tarkoittaisi, että lausunnot edellä mainituista yhdistettäisiin ja näin päästäisiin vain yhdellä lausunnolla. Arviointiryhmä pohti myös YVA:n ja ympäristölupamenettelyn yhdistämisen mahdollisuutta. Asiaa ei kuitenkaan ole vielä tutkittu tarpeeksi, jotta varsinaista yhdistämistä voitaisiin vielä ehdottaa. Yhdistämistä on tarkoitus tarkastella lähemmin ympäristöministeriön asettamassa YVA-työryhmässä.

Edellä mainittujen lisäksi Tarasti nosti esille ehdotuksen, jonka mukaan ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annettavien lausuntojen ja mielipiteiden esittämistä koskeva määräaika lyhentyisi 60 päivästä 30 päivään. Lisäksi pohdittiin arviointiohjelman tärkeyttä kokonaisuuteen nähden.

Yksi tärkeimmistä arviointiryhmän ehdotuksista koskee ennakoneuvottelua. Arviointiryhmä ehdottaa, että ennakoneuvottelua koskevat säännökset lisättäisiin YVA-lakiin, jotta sekä hankkeesta vastaavalle että eri viranomaisille muodostuisi selkeä kokonaiskuva hankkeeseen liittyvistä prosesseista. Tämä edesauttaisi prosessien etene- mistä. Tarasti nosti esille tällä hetkellä merkittävimmän tapauksen, Äänekosken biotuotetehtaan, jonka yhteydessä testattiin ennakoneuvottelua ja sen

vaikutuksia lupaprosessiin. Äänekosken tapauksessa menettely osoittautui varsin tehokkaaksi. Tämä antoi viitteitä siitä, että menettely voitaisiin yleistää. Menettelyä ei Tarastin mukaan kuitenkaan voida resurssikysymysten vuoksi soveltaa kaikkien hankkeiden yhteydessä. Arviointiryhmä ehdottaakin, että ennakoneuvottelu liitettäisiin YVA-hankkeisiin.

Arviointiryhmä ehdotti lisäksi toiminnanharjoittajan ja lupaviranomaisen vuorovaikutuksen parantamista myös muissa hankkeissa. Tämä onnistuisi sähköisen neuvonnan avulla. Ehdotuksen mukaan ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan hakijan on mahdollista pyytää valtion ympäristönsuojeluviranomaiselta täydellisempää neuvontaa mitä hallintolain 8 § edellyttää.

Nämä ehdotukset Tarasti nosti puheessaan esille. Arviointiryhmän raportti sisälsi myös monia muita ehdotuksia koskien ympäristölupamenettelyjen sujuvoittamista ja tehostamista. Nähtäväksi jää, mitkä ehdotukset viedään toteutukseen asti.

LYHENNELMÄ: SINI HAUTALA,
HALLINTOTIETEIDEN MAISTERIOPISKELIJA, ITÄ-
SUOMEN YLIOPISTO

Metsä-Fibren Äänekosken biotuotetehdas, YVA

Metsä-Fibre Äänekosken biotuotetehdasta ja sen ympäristövaikutusten arviointia olivat esittelemässä Project Manager Johanna Harjula Metsä-Fibre Oy:ltä, sekä ympäristöasiantuntija Sirpa Torkkeli Sweco Industry Oy:ltä.

Harjula aloitti esityksen kertomalla biotuotetehtaasta, joka on Suomen metsäteollisuushistorian suurin investointi. Biotuotetehtaan tuotteiden ydin muodostuu nykyisen olemassa olevan tehtaan tuotteista, mutta sillä on myös potentiaalia uusille tuotteille. Kyseisellä biotuotetehtaalla on lukuisia etuja, kuten korkealaatuisen sellun tuottaminen huipputehokkaasti, uusien biotuotteiden integroitu valmistus, sekä teollisuusprosessissa muodostuvien sivuvirtojen tehokas hyödyntäminen. Biotuotetehdas tukee vahvasti omalta osaltaan Suomea uusiutuvan energian tavoitteiden saavuttamisessa. Se myös mahdollistaa yli 2 500 työpaikkaa koko arvoketjussaan Suomessa. Metsä-Fibren biotuotetehtaalla on myös merkittävät taloudelliset vaikutukset koko Suomelle esimerkiksi monipuolistamalla maamme metsä- ja biotalouden rakennetta, sekä laajentamalla tuotevalikoimaa.

Kyseisen hankkeen YVA-prosessi aloitettiin toukokuussa 2014, ja se saatiin päätökseen lokakuussa 2014. Ympäristölupaprosessi puolestaan saatiin päätökseen tammikuussa 2015, jolloin kyseiselle projektille myönnettiin ympäristölupa.

YVA-menettelystä kertoi tarkemmin Sirpa Torkkeli, Sweco Industry oy:stä. Hän aloitti kertomalla YVA:n toteutuneesta aikataulusta ja siirtyi tämän jälkeen kertomaan YVA:ssa arvioidut vaihtoehdot sekä näiden vaikutukset. Hän esitteli myös vaikutusten arvioinnin toteuttaneet asiantuntijat sekä hankkeen seurantarhyhmät. Hankkeen

erityispiirteensä mainittiin olemassa oleva tehdasalue sekä toiminnassa oleva laitos suunnittelualueella. Kyseiselle tehdasalueelle aikaisemmin suunnitellulle hankkeelle oli tehty YVA vain muutama vuosi aiemmin.

YVA:n selostuksen johtopäätöksien esittelyssä nousi esille merkittävänä myönteisenä vaikutuksena hankkeen toteutuksen positiivinen vaikutus alueen teollisuuden painottuneeseen elinkeinoon, erityisesti välillisten vaikutusten kautta. Tämä puolestaan vaikuttaa positiivisesti ihmisten elinoloihin, kuten toimeentuloon. Asukkaat ja sidosryhmät olivatkin kokeneet hankkeen pääasiallisesti hyvin positiivisena. Positiivisena vaikutuksena nousi esille myös alueen liikenneyhteyksien ja liikenteen toimivuuden paraneminen. Lisääntyvä liikenne ja sen vaikutukset nousivat esille myös kielteisesti merkittävimmissä vaikutuksissa. Niissä nousi esille myös vesistöihin kohdistuvan rasitteen merkittävä kielteinen vaikutus. Kuitenkin YVA:ssa oli löydetty keinot minimoida näitä kielteisiä vaikutuksia. YVA:n johtopäätöksien mukaan hankkeella on mahdollisuus edistää biotalouden liiketoiminnan kasvua Suomessa.

Haasteiksi kyseisen hankkeen YVA:ssa oli Torkkelin mukaan noussut YVA-prosessin ja luvituksen aikataulu sekä hankkeen tekninen kuvaus ja hankkeen määrittely, joka kuitenkin oli tarkentunut YVA-prosessin kuluessa. Haasteeksi oli osoittautunut myös ympäristövaikutusten arvioinnin teko riittävän kattavasti nopeahkolla aikataululla.

Lopuksi käytiin läpi Keski-Suomen ELY-keskuksen edustajan Esa Mikko-
sen esittämänä yhteysviranomaisen lau-
sunto ja biotehtaan ympäristölupa se-
kä näistä seuraavat jatkotoimenpiteet,
kuten vaelluskaloille mahdollisen toi-
sen nousuäylän avaaminen Keitelele
sekä tämän tarpeellisuuden selvitys-
velvollisuus.

LYHENNELMÄ: SILJA NOKSO-KOIVISTO,
MAISEMA-ARKKITEHTI YO, AALTO-YLIOPISTO

Yhdistyneen Jyväskylän yleiskaava

Jyväskylän yleiskaavapäällikkö Leena
Rossi kertoi yleiskaavaprosessista, joka
vaati ehkä tavallistakin enemmän vuoro-
vaikutusta ja ”varuttelua” eli vaiku-
tuksia arvioivaa suunnittelua. Esitelmä
oli sävyltään mukavan humoristinen.

Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän
maalaiskunta ja Korpilahden kunta yh-
distyivät vuonna 2009. Kuntien yhdis-
tyttyä laadittiin uuden yleiskaavan tar-
peellisuudesta esiselvitys, lempinimel-
tään ”elvis”, johon koottiin tarvittavat
lähtökohdat sekä yleiskaavaan kohdis-
tavat odotukset ja tarpeet. Esiselvityk-
sen johtopäätöksenä todettiin, että uu-
si strateginen yleiskaava on tarpeen kol-
men yhdistyneen kunnan yhdyskunta-
rakenteen yhteensovittamiseksi.

YVA-prosessi kaavoituksessa eroaa
hanke-YVA:sta. Prosessi eteni elävänä
ryhmytyönä, jossa oli mukana paljon
nuorta väkeä ja ensikertalaisia. Rossin
mukaan Jyväskylässä haluttiin integroi-
da vaikutusten arviointi tiiviisti osaksi
kaavoitusprosessia.

Esiselvityksestä edettiin raamivaihee-
seen, jossa määriteltiin nykytilanne ja

vaihtoehtoiset kehityssuunnat. Yleis-
kaavan alue jaettiin raamikartassa kol-
meen kehään:

- OLLI eli olemassaolevan kaupunki-
rakenteen kehä
- LALLI eli laajenevan kaupunkira-
kenteen kehä
- MASSU eli maaseutuelinkeinojen
kehä

Yleiskaavan tavoitteet kirjoitettiin
auki ”raamilauseisiin”. Raamivaiheessa
laadittiin myös vaikutusten arvioinnin
ohjelmointi. Vuorovaikutuksen työkalu-
na toimi kansalaisraati, johon haettiin
oman alansa asiantuntijoita keskustele-
maan ja kommentoimaan raamivaihetta.

Vaikutusten arviointi eteni rinnak-
kain yleiskaavan luonnos- ja ehdotusvai-
heen kanssa. Luonnosvaiheessa laaditi-
tiin runsaasti erilaisia selvityksiä yleis-
kaavan pohjaksi, esim. ekologinen viher-
rakenneselvitys. Tässä vaiheessa nou-
si esiin se, ettei yleisölle aina ole selvää
mikä on selvitysaineistoa ja mikä oike-
usvaikutteista kaava-aineistoa. Viherra-
kenneselvitys herätti pahennusta eten-
kin metsänomistajien taholta, vaikka
selvityskartan oli vain tarkoitus esittää
alueen nykytilanteen metsäisyyttä.

Luonnosvaiheen valmistuttua vaiku-
tusten arviointi toteutettiin eri teemoi-
hin keskittyneiden asiantuntijatyöpajo-
jen avulla. Nissä keskustelujen pohjana
olivat selvitykset ja yleiskaavaluonnos.
Eri teemoihin keskittyneiden työpajojen
jälkeen järjestettiin kokoavia keskuste-
luja, joissa pyrittiin ratkaisemaan työ-
pajoissa esiin tulleet seikat. Tavoitteen-
a oli holistinen käsittelytapa.

Strategisesti merkittävää oli yleiskaa-
van pohjautuminen joukkoliikenteeseen.
Säilyttämisen arvoiseksi nousivat alu-
elle tyypillinen kumpuileva maisema
ja Alvar Aallon rakennus- ja maisema-
perintö.

Hyväksymisvaiheen jälkeen lopputu-
loksena oli seitsemän oikeusvaikutteista
yleiskaavakarttaa eri teemoista.

1. Yhdyskuntarakenteen ohjaus
(pääkartta)
2. Luontoarvojen verkottuminen
3. Maisema ja virkistys
4. Vesitalouden suojelu

5. Kulttuuriympäristön vaaliminen
6. Täydennysrakentaminen ja kestävä
liikkuminen
7. Lainvoimaisista maakuntakaavois-
ta siirtyvät merkinnät ja määräykset

Rossin mukaan meneillään on ”yleis-
kaavojen renessanssi”: kaavoitusproses-
sia, vuorovaikutusta ja esitystapoja ke-
hitetään monella taholla. Yhdistyneen
Jyväskylän yleiskaavan tavoitteena oli
strategisuus, joten yleiskaavan esitysta-
vaksi valittiin ”pikselöinti” eli ruutuja-
ko 22 000:een 125m x 125m kokoiseen
ruutuun. Jokaiselle ruudulle on määri-
telty pääkäyttötarkoitus tarkan alue-
rajauksen sijaan. Toisena esimerkkinä
uudenaikaisista esitystavoista Jyväskyläs-
sä valittiin tärkeimmät linja-autoreitit
raamivaiheen pohjakarttaan totuttujen
moottoriteiden sijaan. Pyrkimys strate-
gisuuteen vaatii epätarkkuuden ja epä-
varmuuden sietokykyä.

MRL 9 § määrää, että kaavan tulee pe-
rustua vaikutuksia arvioivaan suunnit-
teluun. Kuitenkin käytännössä kavoitus-
prosessiin sisältyy yleensä enemmän
selvityksiä kuin suunnittelua tai vaiku-
tusten arviointia. Rossi nosti esiin ky-
symyksen tarvitaanko selvityksiä ja ra-
portteja, jos asiat voidaan tuoda esiin
keskusteluissa argumentoimalla. Tieto,
jota ei jaeta ja käytetä, ei ole arvokasta.

LYHENNELMÄ: AINO KARILAS, MAISEMA-
ARKKITEHTI YO, AALTO-YLIOPISTO

Biopolttoaineiden käytön lisääminen Helsingin energiatuotannossa, Ympäristövaikutusten arviointi 2013 - 2014

Johtava asiantuntija Joonas Hokkanen Ramboll Finland Oy:stä esitteli Helsingin Energian (nyk. Helen Oy) biopolttoaineiden käytön lisäämisen YVAN. Suunnitelma on pääkaupunkiseudun kannalta merkittävä hanke, jonka taustalla on Helsingin energian tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 20 %:lla vuoden 1990 tasosta. Hankkeen tarkoituksena oli arvioida vaihtoehtoisia keinoja kasvihuonepäästöjen vähentämisen toteuttamiseksi.

Arviointiryhmän muodostivat Ramboll ja Helsingin Energia sidosryhmiin. Ympäristövaikutusten arviointi tehtiin vuosina 2013–2014 - samanlaisesti asemakaavan valmistelun kanssa. Vaikutusten arviointia oli kaikilla sektoreilla paljon, ja ilmasto oli arvioituissa vaikutuksissa keskeinen teema. Tiedon suuren määrän johdosta olenainen haaste oli, miten tieto saadaan nopeasti ja helposti löydettäväksi. SYKEN tarjoamalla menetelmällisellä tuella YVAssa oli mukana myös Imperia-hanke.

Helsingin Energian halu panostaa hankkeeseen näkyi muun muassa yhteydenpitoon ja viestintään panostamisessa. Ympäristövaikutusten arviointi toimi areenana myös eri tahoille kohdata ja tuoda oman asiantuntijatietonsa mukaan hankkeeseen. Kaikille tahoille

haluttiin antaa mahdollisuus osallistua niin aktiivisesti kuin ne itse sitä edellyttivät. Vuorovaikutuksen toimivuudesta osaltaan kertoo se, että hanketta varten perustettuun blogiin kommentoitiin osallistumisen olleen hauskaa!

Myös YVA toimi prosessina kuten pitääkin. Arvioinnissa löytyi kokonaisuksia, joilla oli merkittäviä haitallisia vaikutuksia, jolta osin hanke oli toteuttamiskelvoton. Hankevastaavana toiminnut Helsingin Energia muutti suunnitelmia huolellisesti esitettyjen vaikutusten perusteella. Alkuperäisessä aikataulusa kuitenkin pysyttiin suunnitelmamuu-toksista huolimatta.

Kommenttipuheenvuoro

Projekti-insinööri Sofia Grönroos Helen Oy:stä kiitteli kommenttipuheenvuorossaan hanketta kokonaisuutena yhtäaikaaisesti onnistuneen kaavoituksen ja vuorovaikutukseen panostamisen ansiosta. Asiantuntija oli alusta lähtien koordinoimassa vuorovaikutusta intressiryhmien, kansalaisten ja Helsingin Energian kanssa. Lisäksi Ramboll teki vaativasta hankkeesta ja sen vaihtoe-doista hyvän ja selkeän kokonaisuuden.

Alussa päätetty kunnianhimoinen tavoite käyttää arvioinnin selvitykset hyödyksi lupaprosessissa osoittautui haasteelliseksi. Lupaprosessien

yksityiskohtaisuus on vaativaa, ja suunnitelman muuttumisen vuoksi osa selvityksistä ei ole enää riittäviä. Toisaalta tietyt selvitykset olisi jouduttu uusi-maan muutenkin.

Onnistunut ympäristövaikutusten arviointi vaatii kokeneen konsultin ja asiantuntemusta myös tilaajan puolelta. Iso-Britanniassa, missä kansalaisjärjestöt ja eri alat taistelevat keskenään, on yleinen mielipide että järjestöjen tulee oppia taistelemaan toisiaan vastaan. Grönroos päinvastoin huomioi, että sen sijaan on mahdollista kommunikoida ja kuunnella, mistä todisteena on nyt tehty YVA.

LYHENNELMÄ: BEATA WILLMAN, MAISEMA-
ARKKITEHTI YO, AALTO YLIOPISTO

Ilman Tapani Veistolan esiintyjille esittämiä teräviä kysymyksiä, olisi YVA-päivä paljon värikkämpi tapahtuma – väriä sekä kysymyksessä että asussa.

Ajankohtaiskatsauksen pitäjien kyselyhetki, vasemmalta Teija Pellikainen, Jyri Mustanoja, Lauri Erävuori, Olli Viikamo ja YVA-päivän puheenjohtaja Timo Huhtinen.

YVA-päivän 2015 yleisö.

Opiskelijoilla oli mahdollisuus esitellä opinnäytetöitään posterinäyttelyssä YVA-päivänä. Elina Yli-Outinen esittelee pro gradu -tutkielmaansa "Seuranta YVA- ja ympäristölupamenettelyssä".

Vuoden 2015 YVA-päivän pääkokokit vasemmalta alkaen: Timo Huhtinen – YVA-päivän puheenjohtaja, Päivi Karvinen – Yva ry:n puheenjohtaja ja Erkki Ikäheimo – YVA-päivän pääjärjestäjä.

Annetut lausunnot

Yva ry on antanut seuraavat lausunnot vuoden 2014 alun jälkeen, jolloin Impakti-lehdessä ”Yva ry:n historia” 1/2014 julkaistiin edellisen kerran lista Yva ry:n antamista lausunnoista. Lausuntojen juokseva numerointi on jatkoa 1/2014 lehden lausuntojen numeroinnista. Tästä lähtien jokaisessa Impakti-lehden numerossa tullaan julkaisemaan lista lausunnoista, joita yhdistys on antanut edellisen lehden valmistumisen jälkeen.

14. Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulain muuttamiseksi, 2014.

15. Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (elinkeinoelämän edistäminen), 2014.

16. Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi tuulivoimaloiden melutason ohjearvoista, 2014.

17. Lausunto Helsingin seudun maankäyttösuunnitelman, asuntostrategian ja liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksista, 2014.

18. Lausunto ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen – raportista, 2015.

19. Lausunto sova-asetuksen 1 §:n muuttamisesta, 2015.

20. Lausunto hallituksen esityksestä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (maakuntakaavojen hyväksyminen), 2015.

21. Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (poikkeamistoimivallan siirto) ja kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain 3 §:n kumoamisesta, 2015.

YVA-julkaisut

Tuulivoimaloiden melupäästön todentaminen mittaamalla

Ympäristöhallinnon ohjeita 3 | 2014

Tuulivoimaloiden melutason mittaaminen altistuvassa kohteessa

Ympäristöhallinnon ohjeita 4 | 2014

Tuulivoimaloiden melu poikkeaa muusta ympäristömelusta. Voimaloiden ääni voi sisältää erityispiirteitä, mitkä lisäävät melun häiritsevyyttä. Voimalat toimivat vain osan ajastaan nimellisteholla, jolloin niiden melupäästö on suurin. Tuulivoimalan ääni syntyy korkealla, mikä vaikuttaa äänen vaimenemiseen sen edessä etäälle voimalasta. Ääni ja äänenvoimakkuus vaihtelevat merkittävästi sääoloista riippuen melulle altistuvassa kohteessa.

Ohjeessa esitetään menettelytavat tuulivoimalan tai tuulivoima-alueen tuulivoimaloiden melupäästön (äänitehotason) mittaamiseksi ja arvioimiseksi melulle altistuvassa kohteessa.

Ohjeessa on annettu tietoja mittausmenettelyistä, mittauksissa käytettävistä laitteista ja tulosten esittämistavasta. Mittaukset voidaan tehdä kaikissa

suunnissa tuulivoimalan (tai tuulivoimalaryhmän) ympärillä.

Ohjeen menettelytavat mahdollistavat ääniteknisen suunnittelun liittämisen tuulivoima-alueiden muuhun suunnitteluprosessiin ja hyväksymismenettelyyn.

Ympäristönsuojelulain mukainen perustilaselvitys – Ohje toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille

Ympäristöhallinnon ohjeita 8 | 2014

Uusi ympäristönsuojelulaki (527/2014) tuli voimaan 1.9.2014. Lailla on toimeenpantu ns. teollisuuspäästödirektiivi, joka sisältää direktiivilaitoksia koskevan maaperän ja pohjaveden perustilan arviointia ja perustilan palauttamista koskevan menettelyn. Tässä ohjeessa esitellään ympäristönsuojelulain 82 §:n mukaisen perustilaselvityksen tarpeen arviointia ja selvityksen laatimista. Ohje on tarkoitettu ympäristönsuojelulain toimeenpanon avuksi niin viranomaisille kuin toiminnanharjoittajille. Ohje ei ole sitova.

Turvetuotanto- ja kaivoshankkeiden YVA-selostusten laadunvalvonta ja oikeudelliset laadunvarmistuskeinot

Ympäristöministeriön raportteja
25/2014

Selvityksessä analysoitiin 1.1.2007–31.3.2014 päättäneiden turvetuotanto- ja kaivoshankkeiden ympäristövaikutusten arviointien laadunvalvontaa yhteysviranomaisten (ELY-keskukset) lausuntojen perusteella. Lisäksi tarkastelun kohteena olivat YVA-menettelyn laadunvarmistuskeinot ja niiden kehittämismahdollisuudet. Empiirinen aineisto koostui 31 turvetuotantohankkeen ja 14 kaivoshankkeen YVA-selostuksesta annetusta yhteysviranomaisen lausunnosta.

Turvetuotantohankkeiden ympäristövaikutusten arviointiselostuksissa kahdeksassatoista ja kaivoshankkeissa viidessä ilmeni eriasteisia puutteellisuksia. Molemmissa hanketyypeissä eniten täydennys- ja korjaustarpeita

liittyi vesistövaikutuksiin. Turvetuotantohankkeissa vesistövaikutusten arviointiin tai vesipäästöjen hallinnan kuvaukseen liittyi erityyppisiä puutteita lähes kahdessa kolmasosassa tapauksista. Myös kaivoshankkeissa vesistövaikutusten arvioinneissa oli täydennystarpeita, mutta puutteet olivat pääosin turvetuotantohankkeita vähäisempiä.

Turvetuotantohankkeissa puutteita ilmeni usein myös vaihtoehtotarkasteluissa. Vaihtoehtotarkasteluissa lähtökohtana oli pääsääntöisesti esiintymän mahdollisimman kattava hyödyntäminen ja vaihtoehtoja, jossa esimerkiksi ojittamattomat suoalueet olisi jätetty kokonaan tai osittain tuotannon ulkopuolelle, ei juuri tarkasteltu. Sen sijaan kaivoshankkeissa vaihtoehtoja oli muodostettu monipuolisesti.

Yhteysviranomaisten lausunkäytännössä YVA-menettelyn puutteita edellytettiin korjattavan tyyppillisesti arvioinnin jälkeisissä lupavaiheissa. Tällaisia mainintoja sisältyi lähes kaikkiin selvityksessä tarkasteltuihin yhteysviranomaisten lausuntoihin. Kahdessa turvetuotantotapauksessa yhteysviranomaiset edellyttivät kokonaan uuden arviointiselostuksen toimittamista merkittävien puutteiden vuoksi. Yhdessä kaivoshankkeessa osa hankevaihtoehtoista edellytti yhteysviranomaisen mukaan uutta arviointia.

Nykytilanteessa YVA:n laadunvarmistuksen toteutumista heikentää osittain arviointiselostuksen täydentämistä ja korjaamista koskevan sääntelyn puutteellisuus. YVA-menettelyn laadunvarmistusta on mahdollista vahvistaa kirjaamalla uuden arviointiselostuksen edellyttämisvelvollisuus YVA-lainsäädäntöön niitä tilanteita varten, joissa arviointimenettelyn puutteet ovat kokonaisuutena arvioiden merkittäviä.

YVA-yhteysviranomais-toiminnan kehittäminen –Työryhmän raportti

Ympäristöministeriön raportteja 8 |
2015

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on käsitellyt YVA-yhteysviranomais-toiminnan yhtenäistämistä ja kehittämistä. Työryhmän keskeiset ehdotukset koskevat yhteysviranomais-toiminnan järjestämistä ja voimavaroja, yhteysviranomaisen työkaluja ja koulutusta, hankkeesta vastaavan ohjausta ja YVALle asetettavaa vaatimustasoa, osallistumista YVAmenettelyssä, YVAn ja muiden menettelyiden yhteensovittamista sekä lainsäädännön kehittämistarpeita.

Työryhmä katsoo, että elinkeino- liikenne – ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinoministeriön, jotka vastaavat yhteysviranomais-toiminnasta, on otettava huomioon tehtävän resursoinnissa riittävä joustovara, jotta YVA-menettely voidaan hoitaa määräaikaisten puitteissa, vaikka hankkeiden määrät vaihtelevat vuosittain. Lainsäädäntö asettaa yhteysviranomaisen toiminnalle ehdotot määrääjat.

YVA-menettelyn prosessuaalinen osaaminen on yhteysviranomaisen tehtävän hoitamisessa keskeistä, mutta on tärkeää, että työssä on aina tukena useita hanketyypin ja vaikutustyyppien asiantuntijoita ELY-keskuksen eri yksiköistä ja vastuualueilta. Tehtävässä korostuu laaja paikallistuntemus ja työryhmä katsoo, ettei tehtävä sovi valtakunnallisesti keskitettäväksi tai erikoistumistehtäväksi. YVAn suoritemaksujen kohdentamisen tehtävän hoitamiseen tulisi olla mahdollista. Erillishoitoksen

mahdollisuus on tärkeää tilapäisissä ruuhkatilanteissa, kuten viime vuosina tuulivoimahankkeissa.

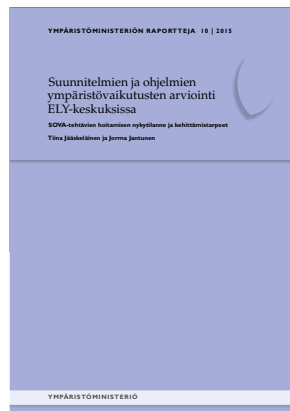
Työryhmä katsoo, että YVAN arviointiohjelmavaihetta on vahvistettava. YVA-ohjelman tulisi olla tarpeeksi täsmällinen, jotta suunniteltuihin selvityksiin, niiden laajuuteen ja tarkkuuteen sekä arvioinnissa käytettäviin menetelmiin on mahdollisuus ottaa kantaa yhteysviranomaisen ohjelmalausunnossa. Yhteysviranomaisen lausunnon tulee olla tiivis, keskittyä olennaiseen ja sisältää selkeä johtopäätösosa. Arviointiselostuksesta annettavassa lausunnonsa tulee yksiselitteisesti esittää vaikutusarviointien olennaiset puutteet erillään suositusluontoisista asioista. Yhteysviranomastoiminnan yhtenäisyyden varmistamiseksi tarvitaan hanke- ja vaikutustyyppikohtaista ohjeistusta. Myös yhteysviranomaisen työtä tukevat työkalut tulee ajantasaistaa, ja niitä tulee jatkossakin kehittää laadukkaana ja yhtenäisen toimintatavan tukemiseen. Yhteysviranomastehtävien hoitamista koskevaa koulutusta tulee kehittää. Eri-tyisesti tulee huomioida uusien yhteysviranomastehtäviä hoitavien perehdyttämiskoulutus ja tiettyihin hanketyyppeihin keskittyvä syventävä koulutus.

Osallistumisessa ja kuulemisessa tulisi kehittää ja ottaa käyttöön uusia kuulemistapoja ja vuorovaikutusmentelmiä. Yhteysviranomaisen tulee edesauttaa asukkaita ja muita tahoja hahmottamaan hankkeen YVA-menettelyn, kaa-voituksen sekä lupa- ja muiden menettelyjen kokonaisuus osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kannalta.

YVA-lainsäädäntö luo jo nykyisellään hyvät edellytykset YVA-menettelyn ja muiden lakien mukaisten menettelyiden yhteensovittamiselle, mutta yhteensovittamisen varmistamiseksi ja tehostamiseksi vastaava velvoite tulee sisällyttää myös muihin lakeihin, kuten maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä ympäristönsuojelulakiin. YVA-lainsäädäntöön tulisi lisätä säännökset riittämättömän YVA-selostuksen täydentäminen menettelystä, velvoite yhteisvaikutusten arviointiin sekä yhteisvaikutusten

käsitteen määritelmä.

Työryhmä katsoo, että ympäristöministeriön tulisi laatia työohjelma yhteysviranomastoiminnan kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanemiseksi.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi ELY-keskuksissa

– SOVA-tehtävien hoitamisen nykytilanne ja kehittämistarpeet

Ympäristöministeriön raportteja 10 | 2015

Selvityksen tavoitteena on kartoittaa ELY-keskusten SOVA-tehtävien sisältöä, tehtävien hoitamisen laatua ja yhtenäisyyttä, tehtäviin liittyvää yhteistyötä sekä tuoda esiin hyviä käytäntöjä, tunnistaa kehittämistarpeita ja esittää ehdotuksia kehittämistoimista. Selvitykseen kerättiin tietoa kahden kyselyn avulla. Vastausten alustavan analysoinnin jälkeen tehtiin lisäksi täydentäviä haastatteluja, joissa keskityttiin hyviin SOVA-käytäntöihin.

ELY-keskusten käytännöt SOVA-tehtävien hoitamisessa ovat muotoutuneet lain voimassa olon aikana. Vuonna 2010 toteutettu ELY-keskusten perustaminen on myös osaltaan muovannut käytäntöjä. Käytännöt tehtävien hoitamisessa vaihtelevat jonkin verran ELY-keskusten välillä. SOVA-tehtävien hoitamisen yksi keskeisimmistä haasteista on, että siihen varatut resurssit ovat pienet. Tehtävien sujuva hoito edellyttää myös yhdessä sovittuja toimintamalleja. Tie-donkulku SOVA-tehtävistä ELY-keskusten sisäisesti toimii valtaosassa ELY-keskuksista hyvin, mutta parannettavaakin

on. Yhteistyö ELY-keskusten ja maakuntien liittojen välillä SOVA-tehtävissä on kiinteää ja siihen löytyy lähes kaikkien maakuntien alueella yhteiset käytännöt. Selvityksessä tuodaan nykykäytäntöjen lisäksi esille kehittämisehdotuksia SOVA-tehtävien organisoinnista ELY-keskuksissa, maakunnallisesta yhteistyöstä, koulutuksesta ja tukiaineistoista.

Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen. Arvio toteuttamisvaihtoehtoista

Ympäristöministeriön raportteja 13 | 2015

Ympäristöministeriön asettama ryhmän tarkoituksena oli arvioida ympäristömenettelyjen sujuvoittamisen ja tehostamisen toteuttamisvaihtoehtoja. Tavoitteena on, että investointi- ja elinkeinohankkeet voivat edetä sujuvasti ja tehokkaasti ympäristönsuojelun tavoitteista tinkimättä.

Arviointiryhmän työtä on tukenut Itä-Suomen yliopiston tutkimusryhmä, joka on tuottanut arviointiryhmälle tietoperustaa ympäristöllisten arviointi- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden sujuvoittamiseksi siten, että sääntely turvaa samanaikaisesti ympäristönsuojelun korkean tason ja riittävät osallistumisoikeudet.

Arviointiryhmä esittää 19 ehdotusta ja kannanottoa ympäristömenettelyjen sujuvoittamiseksi ja kehittämiseksi. Osa toimenpiteistä on toteutettavissa lyhyellä aikataululla ja osa edellyttää tarkempaa selvittämistä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (jäljempänä YVA-menettely) ja

kaavoitus ehdotetaan sovitettavaksi yhteen nykyistä tehokkaammin. YVA-menettelyn ja ympäristölupamenettelyn välistä suhdetta arvioidaan ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä. Raportti sisältää myös muita YVA-menettelyä sujuvoittavia ehdotuksia.

Ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä hankkeissa ehdotetaan otettavaksi käyttöön toiminnanharjoittajan ja keskeisten viranomaisten väliset ennakkoneuvottelut, joista tulisi säätää YVA-laisissa. Ennakkoneuvottelun kautta toiminnanharjoittajalle ja viranomaisille muodostuisi kokonaiskuva hankkeeseen liittyvistä prosesseista ja hankkeiden eteneminen nopeutuisi. Myös muissa ympäristölupaa edellyttävissä hankkeissa parannettaisiin toiminnanharjoittajan ja viranomaisten välistä vuorovaikutusta lisäämällä ympäristönsuojelulakiin neuvontaa koskeva säännös. Arviointiryhmä korostaa, että sähköisten menettelyjen käyttöönotto tehostaisi merkittävästi menettelyjä.

Arviointiryhmä kannattaa luvantarvekynnyksen edelleen kehittämistä ja lupamenettelyn korvaamista rekisteröintimenettelyllä erityisesti eläinsuojien osalta.

Hallintomenettelyjen ohella arviointiryhmä on tarkastellut muutoksenhakuvaiheen kehittämismahdollisuuksia. Valituslupajärjestelmä tulisi laajentaa koskemaan kattavasti ympäristön käyttöä koskevaa lainsäädäntöä.

Arviointiryhmä nostaa esille myös uusiutuvan energian pientuotannon lupakäytäntöjen keventämisen, nopeuttamisen ja yhtenäistämisen.

Kokemuksia Metsä Fibre Oy:n Äänekosken Biotuotetehtaan viranomaisprosessien sujuvoittamisesta

Ympäristöministeriön raportteja 21 | 2015

Keväällä 2014 Metsä Group ilmoitti, että siihen kuuluva Metsä Fibre Oy valmistelee biotuotetehtaan rakentamista Äänekoskelle nykyisen sellutehtaan alueille. Toteutuessaan noin miljardi euroa

maksava tehdas tulisi olemaan metsäteollisuuden historian suurin investointi Suomessa. Biotuotetehtaan pyritään saamaan käyttöön vuonna 2017. Biotuotetehtaan sellukapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa. Kyseessä on maailman ensimmäinen uuden sukupolven biotuotetehtas, joka mahdollistaa puuraaka-aineen jalostamisen monipuoliseksi tuotevalikoimaksi. Korkealaatuisen sellun ohella tehdas tuottaa resurssitehokkaasti bioenergiaa ja erilaisia biomateriaaleja.

Ympäristöministeriö asetti päätöksellään 29.4.2014 nro YM019:00/2014. Metsä Fibre Oy:n suunnitellun biotuotetehtaan lupamenettelyiden pilottihankkeen yhteistyöryhmän toimikaudeksi 1.5.2014 lukien hankkeen lupamenettelyiden päättymiseen saakka. Hankkeen päätavoitteena oli edistää lupamenettelyiden sujuvuutta. Pilottihankkeella toteutettiin näin ollen myös hallituksen 29.8.2013 tekemässä rakennepoliittisessa ohjelmassa tavoitteeksi asetettua lupa- ja valitusmenettelyiden sujuvoittamista.

Biotuotetehtaan perustamisessa tarvittiin useita ympäristölainsäädäntöön perustuvia lupa- ja muita hyväksymismenettelyitä. Lisäksi menettelyihin liittyi alueen kaavoitustilanteen sekä liikenteellisten ratkaisujen toteaminen sekä tarvittavien muutosten huomioon ottaminen. Tehtaan perustaminen edellytti myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista YVA-menettelyä.

Pilottihankkeen yhteistyöryhmän tehtävänä ja tuloksena oli:

1) edistää luvanhakijan ja lupamenettelyistä vastaavien viranomaisten

yhteistyötä. Työryhmän työn perusteella yhteistyötä edistäviä toimintatapoja olivat ennakkoneuvottelut (mm. sovitut aikataulut, osallistamis- ja tiedotuskäytännöt), viranomaisten ja hakijan tiivis yhteistyö prosessin aikana, ELY-keskuksen ja AVI:n yhteistyö, toiminnanharjoittajan kokoon kutsuman seurantaröhmän työskentely, ELY-keskuksen eri vastuualueiden yhteistyöryhmä ja sisäiset asiantuntijaneuvottelut, eri viranomaisien keskinäinen tietojen vaihto (mm. pilottihankkeen yhteistyöryhmässä).

2) parantaa suunnitellun hankkeen lupamenettelyiden kokonaisuuden hallintaa, tehostaa tiedonkulkua keskeisten tahojen välillä ja edistää lupaprosessien etenemistä sujuvasti tavoiteaikatauluisa. Sujuvoittamisessa auttoi erityisesti toiminnanharjoittajan (MF) oma osaaaminen ja ammattitaito (mm. asiakirjojen ja selvitysten laadukkuus, laaja ja monipuolinen tiedottaminen) sekä aktiivisuus hallintomenettelyissä (mm. ripeä asiakirjojen täydentäminen), valmius uusien toimintatapojen kehittämisessä (mm. sidosryhmien osallistaminen) sekä yhteistyö eri viranomaisten kanssa. Viranomaisten taholta hallintomenettelyjen sujuvoittamista edisti valmius tiiviiseen yhteistyöhön toisten viranomaisten sekä toiminnanharjoittajan ja konsulttien kanssa. Lisäksi myös prosessin nopeuttaminen lainsäädännön mahdollistamilta osin (esim. kuulemis- ja lausunnonantoajat YVA-prosessissa).

3) koota hankkeen aikana kokemuksia hyivistä käytännöistä ja julkaista niistä yhteenveto lupamenettelyiden päätyttyä.

Tämä listaus sisältyy raporttiin.

Pilotissa saatiin koottua hyvin kokemuksia Äänekosken biotuotetehtaan investointipäätöksen tekemisen kannalta keskeisten prosessien yhteensovittamisesta. Näitä prosesseja olivat kaavoitus, YVA-menettely ja ympäristölupaprosessi. Kaavoituksen pullonkauloista hankkeessa ei varsinaisesti saatu kokemuksia, koska aluetta ei tarvinnut kokonaan kaavoittaa.

Yva ry: hallitus

Päivi Karvinen
puheenjohtaja
etunimi.sukunimi(a)jippii.fi
+358 44 599 4706

Hanna Herkkola, varapuheenjohtaja
Ramboll Finland Oy
etunimi.sukunimi(a)ramboll.fi
+358 50 351 4552

Juha Korhonen, sihteeri, Helsingin kaupunki
etunimi.sukunimi@hel.fi
+358 (0)40 509 7707

Kimmo Heikkinen
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Riitta Kankaanpää-Waltermann
kankaanpaaw@gmail.com
+358 (0)45 880 2244

Leena Lusa, Pirkanmaan ELY-keskus
etunimi.sukunimi(a)ely-keskus.fi
+358 (0)40 594 4475

Janna Riikonen, Golder Associates Oy
etunimi_sukunimi(a)golder.fi
+358 40 455 9620

Anna-Katri Räihä, Pöyry Finland Oy
etunimi.sukunimi@poyry.com
+358 50 409 4934

Reetta Suni, Ramboll Finland Oy
etunimi.sukunimi@gmail.com
+358 41 447 2214

Toimihenkilöt

Timo Huhtinen, taloudenhoitaja, Sito Oy
etunimi.sukunimi(a)sito.fi
+358 40 542 5291

Erkki Ikäheimo, Impakti-lehden päätoimittaja
etunimi.sukunimi(a)gmail.com
+358 40 591 1087

Asiantuntijajäsenet

Pekka Hokkanen, ympäristöpolitiikka
Työ- ja elinkeinoministeriö
etunimi.sukunimi@tem.fi
tel. +358 50 5980661

Vesa-Matti Honkanen, koulutus, Vaasan ammattikorkeakoulu
etunimi.sukunimi@vamk.fi
tel. +358 40 5818838

Jorma Jantunen, YVA-lainsäädännön kehittäminen
Suomen ympäristökeskus SYKE
etunimi.sukunimi(a)syke.fi
tel. +358 40 517 3446

Anne Kangasaho, Ympäristön melu- ja värinävaikutukset
Sito Oy
anne(a)kangasaho.fi
+358 44 7500876

Tapani Kauppinen, ihmisiin kohdistuvat vaikutukset
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, THL
etunimi.sukunimi(a)thl.fi
+358 29 524 7053

Gilbert Koskela, lausuntojen valmistelu
Vantaan kaupunki, Kivistö-projekti
etunimi.sukunimi(a)vantaa.fi
+358 (0)9 8392 2739

Tiina Kähö, Yvan soveltaminen, kansainväliset asiat
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
etunimi.sukunimi(a)gmail.com
+358 40 591 3847

Sakari Niemelä, ympäristöjuridiikka,
Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy
etunimi.sukunimi(a)ymparistolaki.fi
+358 40 505 8064

Nunu Pesu, vaikutusten arviointi kaavoituksessa
Ympäristöministeriö
sukunimi.etunimi(a)gmail.com

Ismo Pölönen, ympäristöjuridiikka, Itä-Suomen yliopisto
etunimi.sukunimi(a)uef.fi

Tapani Veistola, ympäristöjärjestöt, Suomen
luonnonsuojeluliitto
etunimi.sukunimi(a)sll.fi
+358 400 615 530

YVA-päivä Pasilassa keskiviikkona 6.4.2016

Vuoden 2016 valtakunnallinen YVA-päivä pidetään 6.4.2016 perinteiseen tapaan Senaatti-kiinteistön auditoriossa, Ratapihantie 9, Pasila, Helsinki.

Varaa ajankohta kalenteriisi. Lisätietoa YVA-päivästä lähetetään sähköpostitse yhdistyksen jäsenille. Tiedot tulevat lähempänä myös Yva ry:n nettisivuille

<http://www.yvary.fi/>

Ovatko sähköpostitietosi kunnossa?

Yva ry:n jäsentiedotteet lähetetään vain sähköpostitse. Jos olet yhdistyksen jäsen, mutta et ole saanut yhdistyksen jäsenkirjeitä, **ilmoita sähköpostiosoitteesi Yva ry:n sähköpostiin mail@yvary.fi.**

Liity Yva ry:hyn

Yva ry toimii yhdyssiteenä ja keskustelufoorumina alalla toimivien kesken, tiedottaa jäsenilleen YVAn kehityksestä ja järjestää alaan liittyvää koulutusta. Yhdistyksen jäsenenä saat tämän Impakti-lehden 1–2 kertaa vuodessa, jäsenkirjeitä, sähköpostitiedotteita sekä voit osallistua yhdistyksen jäseniltoihin ja opintoretkeihin.

Jäsenmaksu on **15 euroa vuodessa**, kannatusjäseniltä **150 euroa**. Voit liittyä jäseneksi maksamalla jäsenmaksun Yva ry:n tilille Danske Bank FI28 8000 1170 3337 78. Merkitse tiedonantoihin osoitteesi ja sähköpostiosoitteesi.

Jäsenrekisteriin voit antaa itsestäsi seuraavia tietoja: nimi, kotiosoite, kotipuhelin, työpaikka, työosoite, työpuhelin, sähköposti sekä lyhyt kuvaus koulutuksestasi ja taustastasi. Jos et halua, että tietojasi jaetaan yhdistyksen jäsenille tai YVAan liittyviin kaupallisiin tarkoituksiin (esim. koulutustilaisuuksien markkinointi), ilmoita asiasta sihteerille.

Tietosi (tai tietojesi muutokset) voit lähettää sähköpostitse osoitteeseen **mail@yvary.fi**.

YVA RY:N KANNATUSJÄSENET

AIRIX Ympäristö
FMC GROUP

Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy

Tuulivoima

FINGRID

PÖYRY

Gasum

KEMIJOKI OY

RAMBOLL

SITO

WSP

FCG

SUUNNITTELU JA TEKNIikka